

Samhandling mellom offentlig og privat sektor som forebygger mot unge utenforskap

En kvalitativ studie av hvordan kommunen og lokale private aktører kan samhandle med unge for å redusere og forebygge mot ungt utenforskap

SARAH ALFSEN HAMMERSMARK

VEILEDER

Mikaela Vasstrøm

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging

Master

Forord

Med utgangspunkt i denne studien har jeg tatt utgangspunkt i samfunnsplanlegging, by- og regionalutvikling som fagfelt. Under min praksisperiode høsten 2021, ble jeg utplassert i Kristiansand kommune på et nyoppstartet program kalt Flere i arbeid. Her fikk jeg øynene opp for et økende samfunnsproblem jeg ikke hadde lagt merke til før som student, nemlig at stadig flere unge havner i utenforskap. I arbeidet med denne studien har jeg fått mulighet til å jobbe tett på et program som viser til eksempler på hvordan offentlig og privat sektor kan samhandle for å prøve å løse en samfunnsflope. For meg har det gjennom denne perioden vært lærerikt å forstå hvorfor det systemet vi har i dag ikke klarer tilstrekkelig å koordinere tjenester som kan fange opp de unge som har havnet i utenforskap, eller som står i fare for å havne utenfor arbeidslivet.

Jeg vil takke alle som har bidratt i studien, som deltok i intervju og som delte av sine erfaringer. Takk til tidligere praksisplass Kristiansand kommune, og til ansatte her som har vært tilgjengelige under studien i ettertid av praksisperioden. Takk til informantene som i denne studien ønsket å dele sine erfaringer med utenforskap, og takk til forsker som delte av sine erfaringer på samhandlingsfeltet og samfunnsproblematikken.

En stor takk til veileder Mikaela Vasstrøm, som har støttet og hjulpet meg gjennom denne masteroppgaven. Takk for ærlige tilbakemeldinger og innspill!! Denne masteroppgaven hadde ikke blitt den samme uten din gode veiledning.

Til slutt vil jeg takke min kjære mann som har holdt ut med meg gjennom denne intense skriver-perioden.. Gleder meg til å feire sammen med deg!

Sammendrag

Denne studien undersøker hvordan personer med en koordinerende rolle i kommunen og privat sektor samhandler for å jobbe med komplekse samfunnsutfordringer, her ungt utenforskap. Studien utforsker hvordan ressurspersoner fra kommunen utøver sin rolle i koordinering i en kommunal kontekst. Studien undersøker hvordan kommunen samarbeider med andre aktører, for å løse en kompleks samfunnsutfordring som ungt utenforskap.

Studien har et kvalitativt design, og tar case-studie som utgangspunkt som forskningsstrategi. Kvalitative intervjuer er hovedkilden for empiri i denne studien. Tre av informantene innehar en rolle som prosjektledere i programmet Flere i arbeid, to av informantene har opplevd utenforskap i en ung alder, og en informant har rolle som forsker på samhandlingsfeltet. Dataen i denne studien er analysert gjennom tematisk innholdsanalyse.

Funnene i denne studien viser til at det er nødvendig og behov for å samhandle på tvers av sektorer for å løse en kompleks samfunnsutfordring som ungt utenforskap. Videre viser studien at informantenes refleksjoner trolig blir påvirket av konteksten de befinner seg i, samt sine tidligere erfaringer med tematikken. Funnene fra denne studien tyder på at det er fremdeles mye vekstpotensial når det gjelder samarbeid mellom kommunen og de unge. Videre viser funnene i studien at det er ytterligere behov for strukturelle endringer, som tar utgangspunktet i menneskets verdi, samt behov for flere innovative måter å legge til rette for at alle mennesker skal kunne leve det «gode liv», og være deltakere på lik linje inn i det store samfunnet.

Summary

This study examines how people with a coordinating role in the municipality and private sector interact to work with complex social challenges, here young exclusion. The study explores how resource persons from the municipality exercise their role in coordination in a municipal context. The study examines how the municipality collaborates with other actors, to solve a complex social challenge such as young exclusion.

The study has a qualitative design, and is based on case study as a research strategy. Qualitative interviews are the main source of empirical data in this study. Three of the informants have a role as project managers in the program Flere i arbeid, two of the informants have experienced exclusion at a young age, and one informant has a role as a researcher in the field of interaction. The data in this study were analyzed through thematic content analysis.

The findings of this study indicate that there is a need to interact across sectors to solve a complex societal challenge such as young exclusion. Furthermore, the study shows that the informants' reflections are likely to be influenced by the context in which they find themselves, as well as their previous experiences with the topic. The findings from this study indicate that there is still a lot of growth potential when it comes to cooperation between the municipality and the young people. Furthermore, the findings of the study show that there is a further need for structural changes, which are based on human value, as well as the need for more innovative ways to facilitate that all people can live the "good life", and be participants on an equal footing into the wider community.

Innhold

Forord.....	1
Sammendrag.....	2
Summary.....	3
Innhold.....	4
1 Introduksjon.....	6
1.1 Bakgrunn.....	6
1.1.1 Ungt utenforskap som samfunnsutfordring.....	6
1.1.2 Behov for samhandling og koordinering.....	8
1.1.3 Ungt utenforskap på nasjonalt og globalt nivå.....	10
1.2 Problemstilling.....	10
1.3 Formålet med studien.....	11
1.4 Beskrivelse av kontekst og case.....	12
1.4.1 Situasjonen i dag og fremtidige behov.....	12
1.4.2 Systemutfordringer.....	13
1.4.3 Flere i arbeid.....	15
2 Teoretiske forankringer.....	16
2.1 Unge utenforskap.....	17
2.2 “Wicked problems”.....	18
2.3 Offentlige styringsformer.....	21
2.3.1 Endringer i offentlige styringsformer.....	21
2.3.2 Samstyring.....	23
2.4 Samskaping og sosial innovasjon.....	25
2.4.1 Samskaping.....	25
2.4.2 Sosial innovasjon.....	26
2.4.3 Utfordringer ved samskapende sosial innovasjon.....	29
3 Metode.....	30
3.1 Case-studie som design.....	30
3.2 Tidligere forskning på samhandling og utenforskap.....	31
3.3 Utvalg av informanter.....	32
3.4 Gjennomføring av intervjuer.....	33
3.5 Analysestrategi.....	34

Tabell 1: Hovedkategorier og underkategorier.....	35
Tabell 2: Koder og referanser fordelt på intervju.....	36
3.6 Kritiske refleksjoner.....	36
3.6.1 Troverdighet og Validitet.....	36
3.6.2 Refleksivitet	37
3.6.3 Etske vurderinger.....	38
4 Resultater.....	39
4.1 Kommunens satsning på Flere i arbeid.....	39
4.1.1 Programorganisering.....	40
Figur nr 1: Viser programorganisering for Flere i arbeid.....	41
4.1.1.1 Programstyret.....	41
4.1.1.2 Programleder.....	42
4.1.1.3 Prosjektledere og programgruppen.....	42
4.1.2 Informantenes rolle.....	43
4.2 Ungt utenforskap som kompleks samfunnsutfordring.....	44
4.2.1 Informantenes forståelse av ungt utenforskap.....	44
4.3 Større vekt på samhandling og sosial innovasjon.....	48
4.3.1 Opplevelse av tilhørighet og mestring.....	52
4.3.2 Utfordringer for samhandling og sosial innovasjon.....	55
4.4 Oppsummering av funn.....	57
5 Drøftelse.....	58
5.1 Informantenes tilnærming til tematikkens kompleksitet.....	58
5.2 Styringstilnærminger informantene må forholde seg til.....	61
5.3 Informantenes refleksjoner rundt samskaping og sosial innovasjon.....	62
5.4 De unges perspektiv.....	64
6 Konklusjon.....	65
Referanser.....	68
Vedleggsoversikt.....	75
Vedlegg 1: Intervjuguide.....	76
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	77
Vedlegg 3: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD).....	78

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn

Tema for denne studien tar utgangspunkt i å undersøke hvordan Kristiansand kommune og lokale private aktører kan samhandle med unge for å løse eller forhindre at en økende grad av unge havner utenfor arbeid. Utfordringsbildet i dag viser til at Kristiansand er blant de kommunene i landet som har størst prosentandel av unge som ikke fullfører utdanning og som havner utenfor arbeidslivet (Fyhn et al., 2021). Ettersom denne prosentandelen ikke ser ut til å ha blitt redusert de senere årene (Erichsen, 2018), blir det naturlig å stille seg spørsmålet om hva det er som gjør at systemene vi har i dag ikke fungerer optimalt i å hjelpe unge inn i arbeidslivet. Denne studien tar utgangspunkt i programmet Flere i arbeid, som er ett av kommunens arbeid med en intensjon om å skulle jobbe med utenforskap. Hvordan de unge selv opplever og forstår utenforskap, vil også bli kartlagt i denne studien. Ved å bruke disse perspektivene til å forstå utenforskap, vil det bli relevant å se på om det er noen ulikheter eller sprik i deres forståelse av utenforskap og hvordan en skal jobbe for å redusere denne andelen.

1.1.1 Ungt utenforskap som samfunnsutfordring

KS (2015) beskriver utenforskap som nært knyttet til betegnelser som sosial eksklusjon og marginalisering på den ene siden, og integrasjon og tilhørighet på den andre siden. Begrepet utenforskap kan forstås både som en prosess og et resultat (KS, 2015). Kindt og Strand (2020) mener utenforskap kan forstås både objektivt, som manglende deltagelse i samfunnets sentrale institusjoner, og subjektivt, som manglende tilhørighet. Flere referer til utenforskap som tilbaketrekning og eksklusjon fra utdanningssystem og arbeidsmarkedet (Bekken et al, 2018; Fyhn et al., 2021). Regjeringen viser til i St. meld. nr. 32 at utenforskap er verken tilfeldig eller forutbestemt, men at det har en sammenheng med svake grunnleggende ferdigheter, helseproblemer eller vanskelige oppvekstvilkår (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2020). Begrepet "utenforskap" har imidlertid blitt kritisert, og har i noen tilfeller blitt oppfattet som problematisk fordi det bidrar til å innsnevre normalitetsbegrepet, og at en heller burde benytte begrep som *inkludering* (KS, 2015).

Tematikken vedrørende utenforskap blir tatt opp i Regionplan Agder 2030 med særlig fokus på unges liv og levekår, og er en del av den regionale satsningen i Agder (Agder Fylkeskommune, 2021). I kommuneplanens samfunnsdel “Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030” vises det til sosial bærekraft som et av kommunens bærekraftsmål, som handler om å sikre at innbyggerne har like muligheter til å delta i samfunnet, å investere i gode oppvekst- og levekår, helse, utdanning, likestilling, inkludering og mangfold (Kristiansand kommune, 2020). Å planlegge for et bærekraftig samfunn handler om å bidra, være en del av fellesskapet, som også kan handle om inkludering i arbeidslivet. Et sentralt mål med den norske velferdsmodellen er å ha høy yrkesdeltakelse for alle grupper (NOU 2011:7). I følge kommuneplanen er det noen faktorer som må ligge til grunn for en bærekraftig utvikling, deriblant samhold i samfunnet, tillit, demokrati og opplevd tilhørighet (Kristiansand kommune, 2020). Fremvekst av sosial ulikhet øker derimot risikoen for polarisering og svakere samhold i samfunnet (Kristiansand kommune, 2020). Arbeidet for en bærekraftig utvikling er forankret i plan- og bygningsloven, hvor formålsparagrafen slår fast at loven skal fremme bærekraftig utvikling til det beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2021).

Ungt utenforskap er et sammensatt problem både på individnivå og på et større samfunnsnivå. Fra et samfunnsøkonomisk perspektiv vil en økende andel unge utenfor arbeid føre til at offentlige instanser må bruke mer ressurser og penger på offentlige ytelser (Kane et al., 2017). På et individnivå vil tidlig tilbaketrekning og eksklusjon fra utdanningssystemer og arbeidsmarkedet kunne føre til alvorlige konsekvenser, som lange gjenværende liv i utenforskap, med lavere inntekt og med eksponering av negative effekter som arbeidsledighet kan ha på helse og velvære (Fyhn et al., 2021). Andelen unge utenfor arbeid er en heterogen og sammensatt gruppe, med ulike kjennetegn, behov og grad av sårbarhet (Fyhn et al., 2021). Det finnes imidlertid flere tydelige risikofaktorer som kan lede til utenforskap, deriblant unge som ikke fullfører videregående skole, som har dårlig psykisk helse eller unge som har innvandrerbakgrunn (Kane et al., 2017). Videre viser studier at det i mange tilfeller også kan være en sammenheng mellom foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og eventuelle bruk av offentlige støtteordninger, som i større grad kan overføres til

generasjonene under (Salvanes, 2017). En økende andel unge utenfor arbeid vil kunne bli et problem for både offentlig og privat sektor på lengre sikt, ved at det kan oppstå mangel på kvalifisert arbeidskraft (Erichsen, 2018). Langsiktig arbeidsledighet kan videre ha følger for resten av arbeidsstyrken. Statistikk fra SSB viser til at en av årsakene til at arbeidsledigheten falt i 2017, var fordi arbeidsledige trakk seg ut av arbeidsmarkedet, og at ikke flere arbeidsledige fikk jobb (SSB, 2018a). Videre kan lav økonomisk aktivitet gjøre det vanskeligere for unge arbeidstakere med lite relevant arbeidserfaring å komme inn i arbeidsmarkedet (Erichsen, 2018). Kombinasjonen mellom en større prosentandel av befolkningen lever lengre enn før, og at flere yngre blir stående uten utdanning og arbeid, vil kunne gi store utfordringer ved at norske virksomheter ikke kan tilby de tjenestene befolkningen trenger som følge av mangel på arbeidskraft (Erichsen, 2018).

1.1.2 Behov for samhandling og koordinering

Den norske velferdsmodellen kjennetegnes ved høye velferdspolitiske ambisjoner. Et sentralt mål med modellen er å ha høy yrkesdeltakelse for alle grupper (NOU 2011:7). Videre vektlegger den norske velferdsmodellen samarbeid, og *mer* samarbeid blir ofte løftet frem som en løsning på mange av velferdsstatens utfordringer (Lundberg & Breimo, 2021). I kommuneplanen "Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030" blir samarbeid og samhandling nevnt gjentatte ganger som viktige forutsetninger for at Kristiansand kommune skal kunne møte fremtidens utfordringer, deriblant at færre unge havner utenfor arbeidslivet (Kristiansand kommune, 2020). Mange peker også på at bedre koblinger av ressurser på tvers av sektorer og kompetansemiljøer er nødvendig for å kunne løse fremtidige velferdsbehov (Kobro, 2018). I arbeidet med utenforskap ser vi imidlertid få tegn på at denne andelen er på vei ned. Dette vitner om at verken offentlige eller private aktører hver for seg har klart å utvikle treffsikre tjenester som møter de unges behov på en optimal måte slik at de lettere kan fullføre utdanning og komme ut i arbeid (Fyhn et al., 2021). Forskningsrådet peke på at for å kunne realisere de fremtidige bærekraftsmålene knyttet til miljø, økonomi og sosial utvikling, må det utvikles nye løsninger i spill mellom offentlige virksomheter, forskningsmiljøer, innbyggere, sivilsamfunn og næringsliv (Forskningsrådet, 2019).

Store samfunnsutfordringer krever mer kunnskap og innovasjon (Forskningsrådet, 2019). Samarbeidsdrevet innovasjon mellom privat og offentlig sektor vil dermed kunne være et interesseområde for å løse komplekse samfunnsutfordringer, som økende andel unge utenfor arbeid (Isaksen, 2020). Gjennom en samarbeidsdrevet innovasjonstilnærming vil en grunnleggende idé være at dette samarbeidet kan bidra til synergier, ved at aktører med ulike perspektiver, ressurser og kompetanser kobles sammen, og kan bidra til kreativitet og nyskaping (Isaksen, 2020). Samarbeid kan i denne sammenheng betraktes som et organisatorisk virkemiddel for å nå velferdspolitiske mål, som å møte komplekse problemer eller levere mer helhetlige tjenester til brukerne (Andreassen & Breit, 2021). KS betegner samskaping og sosial innovasjon som et fellesbegrep kalt *samskapende sosial innovasjon* som er “det konkrete samarbeidet som beveger seg på tvers av innbyggere, profesjonelle og frivillige krefter, både på mellommenneskelig plan og på tvers av organisasjoner” (Kobro, 2018). Sosial innovasjon dreier seg om å løse utfordringer gjennom involvering av samarbeidspartnere og innbyggere som likeverdige bidragsyttere, og skal gi nye løsninger som møter sosiale behov (Kobro, 2018). Hvilke sosiale innovasjoner kommunen har i planene for å møte disse sosiale behovene for unge utenfor arbeid, blir sentralt å se videre på i denne sammenheng.

Ettersom sosial innovasjon handler i stor grad om å finne *nye* løsninger, krever dette en viss omstilling for alle parter som er involvert (Kobro, 2018). Dette kan innebære systemendringer, som kan tenkes at virker spesielt krevende for offentlig sektor (Isaksen, 2020). Hvilke systemendringer som virker potensielle for å kunne endres for at unge skal lettere komme inn i arbeidslivet, vil bli kartlagt i denne studien. Samskaping og sosial innovasjon handler videre om at vi må tenke over hvilke stemmer som sitter rundt bordet, og har innflytelse på disse prosessene (Gibson-Graham, 2014). Hvor stor innflytelse de unges stemme har i denne sammenheng, og hvilke endringer som er tiltenkt eller blitt gjort som følge av de unges stemme og innvirkning, blir også viktig å se på i denne sammenheng.

1.1.3 Ungt utenforskap på nasjonalt og globalt nivå

På nasjonalt nivå viser SSB til at det i 2019 var omkring 110 000 unge under 30 år som stod utenfor arbeid, utdanning og arbeidsrettede tiltak i Norge (SSB, 2020). Dette utgjør en prosentandel på 10,7% av befolkningen, med aldersgruppen 15-29 år. Videre viser en Fafo-rapport fra 2014 at nærmere 100.000 unge står i fare for å falle utenfor både utdanning og arbeidsliv (Grødem et al., 2014).

Likevel, dersom vi sammenligner andelen unge utenfor arbeid i Norge med andre europeiske land, ser vi at Norge ligger på et relativt lavt nivå. I 2019 lå gjennomsnittet på andelen unge utenfor arbeid i Europa på 12,6% (Fyhn et al., 2021). Her ligger Norge på et nivå som kan sammenlignes med de landene som ligger på de lavere nivåene når det gjelder arbeidsledighet, slik som Danmark, Sverige og Nederland. NEET (fra engelsk "young people who are Not in Employment, Education or Training") er et begrep som beskriver populasjonen av unge som står utenfor arbeid, utdanning og opplæring i aldersgruppen 15-29 år (Fyhn et al., 2021). Til tross for at andelen unge utenfor utdanning og arbeid i Norge er under gjennomsnittet, sammenlignet med andre Europeiske land, har vi likevel noen særegne utfordringer når det gjelder kjennetegn av NEET-problematikken. NORCE-rapport fra 2021 viser at 7 av 10 norske unge NEETs inntar en inaktiv eller passiv rolle, ved at de verken er i, eller søker aktivt etter en rolle i arbeidsliv, utdanning eller opplæring (Fyhn et al., 2021). Tilsvarende andel i OECD ligger på omtrent 5 av 10. Dermed ser vi at unge norske NEETs søker seg i mindre grad aktivt ut av sin posisjon sammenliknet med andre land. For å kunne videre redusere andelen unge som står utenfor arbeidslivet i Norge ytterligere, er det dermed nødvendig å se på hvordan en kan engasjere inaktive unge i utdanning og arbeid (Fyhn et al., 2021).

1.2 Problemstilling

Med utgangspunkt i dette, ønsker jeg i denne studien å undersøke nærmere hvordan Kristiansand kommune kan samhandle med lokale aktører i privat sektor, for å redusere antall unge utenfor arbeid.

Problemstillingen for studien er følgende:

Hvordan kan Kristiansand kommune samhandle med lokale aktører og unge for å redusere antall unge utenfor arbeid?

For å avgrense problemstillingen ytterligere, har jeg valgt å ta i bruk to delspørsmål for å besvare problemstillingen;

- Hvordan forstår og praktiserer kommunen sitt arbeid med unges utenforskap og samarbeid?
- Hvordan opplever og forstår de unge utenforskap?

I drøftelsen av denne problemstillingen, kommer jeg til å ta utgangspunkt i Kristiansand kommunes nye programsatsing kalt Flere i arbeid. Programmet eies og er initiert av Kristiansand kommune, og bygger på et samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, NAV, næringsforeningen og UiA. Partnerne som deltar i satsingen har ressurspersoner som har en egen rolle inn i programmet, og har et overordnet ansvar for samhandling og utvikling på systemnivå i egen virksomhet. I denne studien vil jeg undersøke videre hvordan disse ulike ressurspersonene utøver sin rolle med å koordinere for samhandling og utviklingsarbeid på tvers av sektorer og tjenester i arbeidet med unge utenforskap.

1.3 Formålet med studien

Samhandling blir i mange tilfeller presentert som en løsning på komplekse samfunnsmessige utfordringer. Hva det er som gjør at disse samarbeidene kan være utfordrende er viktig kunnskap for å kunne avdekke hvilke mulige grøfter som kan bli til hinder for et godt samarbeid på tvers av tjenester og sektorer. Videre vil det i de fleste partssamarbeid forekomme ulike gevinster som gjør at samarbeidet har en ytterligere verdi for partene involvert, hvilket kan ha en motiverende effekt for at partene skal investere mer ressurser i samarbeidet. Hvilke mulige gevinster et samarbeid mellom kommunen og lokale aktører kan gi gjennom redusering av antall unge utenfor arbeid, vil være nyttig å vite noe mer om i denne sammenheng. Videre er det behov for mer kunnskap om hvordan de unge selv opplever og forstår utenforskap. Dette vil være relevant for å få et større innblikk i de unges egne vurderinger når det gjelder arbeidslivet. Hvilke barrierer de unge selv opplever i møte med arbeidslivet, hva de opplever som motiverende, og mer kunnskap mellom system og unges hverdagsliv er nødvendig å vite noe om dersom en skal hjelpe denne gruppen inn i arbeidslivet. Dessuten handler det ikke kun om å få unge i utenforskap inn i arbeid, men at de ønsker å bli værende i jobb over lengre tid, hvilket er viktig

kunnskap vi trenger mer av. Videre handler det om de unges “gode liv” på lang sikt, og ikke bare om statistikk. Formålet med denne studien er å utvikle ny kunnskap om hvordan ressurspersoner fra kommunen og lokale aktører, kan samhandle med unge for å redusere antall unge utenfor arbeid. Etersom det er en stadig økende forventning om bedre samhandling mellom sektorene og på tvers av tjenester, vil også behovet for kunnskap om ulike forutsetninger være enda mer viktig for å lykkes med samhandling. Målet er at denne studien kan fungere som et bidrag inn til dette.

1.4 Beskrivelse av kontekst og case

1.4.1 Situasjonen i dag og fremtidige behov

Unge utenforskap, unges plass i samfunnet, og unges levekår er et viktig problemområde og en utfordring som får oppmerksomhet i Agder regionen (Agder fylkeskommune, 2021). Regionplanen Agder 2030 har hatt særlig fokus på unges liv og levekår, og har som en av sine hovedmålsettinger at flere skal delta i arbeidslivet og inkluderes på ulike arenaer (Agder fylkeskommune, 2021). Som følge av koronapandemien har arbeidsledigheten økt og bydd på omstillingsutfordringer som kan få betydning for hvordan arbeidslivet utvikler seg i tiden fremover, og som kan gjøre at det kan blir spesielt mer krevende for unge å oppnå fotfeste i arbeidslivet (NOU 2021:9). Sysselsettingsandelen i Norge har utviklet seg svakere enn i mange av våre naboland i de siste ti-femten årene, og utenforskap og utstøting er en utfordring (NOU 2021:9). Arbeids- og inkluderingsdepartementet hevder at for å oppnå økt sysselsetting, kreves det at en lykkes med å skape flere jobber enn de som blir borte ved omstillinger og som følge av kriser, samt forutsetter det et velfungerende arbeids- og næringsliv, som sammen med den økonomiske politikken bidrar til et høyt og stabilt nivå på samlet etterspørsel (NOU 2021:9). Finansdepartementet peker på at det i en verden som omstiller seg raskt, er det desto viktigere at utdanningssystemene er tilpasset omgivelsene, hvilket bør skje ved at utdanningssystemene opptrer i et nært samarbeid med arbeidslivet og arbeidslivets behov, slik at de kan være fleksible og tilpasse seg etter de lokale forholdene (NOU 2021:4).

1.4.2 Systemutfordringer

Mange av dem som opplever å stå utenfor arbeidslivet, kan møte på flere barrierer for å komme inn i arbeid. De største barrierene for de unges deltakelse i utdanning og arbeidsliv handler i mange tilfeller om manglende motivasjon, mangel på måloppnåelse eller opplevelse av nederlag, og urealistiske forventninger om fremtiden (Fyhn et al., 2021). Det at mange unge møter på flere typer barrierer i møte med arbeidslivet, peker også i retning mot at det er viktig, og et behov for, å få til et bedre samarbeid mellom ulike offentlige tjenester. Å få oversikt over tiltak og virkemidler kan oppleves som vanskelig for dem som ønsker å søke seg inn i arbeidslivet, ettersom det er mange ulike tiltaksaktører (Kristiansand kommune, 2021c). De ulike tilbudene eies av aktører som sjeldent snakker sammen, som ofte har ulike prioriteringer og mål, og som ikke er strukturelt bygget opp på en måte for å samarbeide med andre etater (Helgøy et al., 2019). Dette kan føre til at "arbeidssøkere" sitter igjen med en følelse av mangel på helhetlig vurdering og oppfølging. NORCE-rapporten kategoriserer systemutfordringene, og mener det er fire områder som viser seg å være spesielt utfordrende for NEET-gruppen. Dette gjelder 1) kritiske overganger i skolen: særlig fra ungdomsskole til videregående skole, 2) tiltak og praksis hos NAV: at tiltak som tilbys i liten grad er evidens-baserte, 3) arbeidsgiverperspektivet: betydningen av organisasjonskultur, tilgang på oppfølgingsressurser og samarbeid mellom arbeidsstedet og NAV, og 4) lokale tiltak og nasjonale reformer: mangelfulle evalueringer og manglende kunnskap om implementering av effektfulle tiltak (Fyhn et al., 2021).

Sett i et livsløpsperspektiv, går individet gjennom relativt mange viktige overganger med skiftende sosiale omgivelser gjennom barne- og ungdomsårene og inn i ung voksen alder (Fyhn et al., 2021). Dette er viktige og sårbare faser som ikke alltid er smidige og strømlinjeformede, og kan øke risikoen for å havne utenfor. Gode overganger fra barnehage til skole, mellom de ulike utdanningstrinnene og deretter inn i voksenlivet er avgjørende. I Norge har vi imidlertid en relativt høy andel elever som ikke fullfører videregående skole (Bekken et al., 2018). I følge forskningsdepartementet, har 56 prosent av ungdommen utenfor utdanning og arbeid, ikke fullført videregående opplæring (NOU 2019:25). Unge som faller ut av videregående opplæring har større sjanse for å bli avhengig av offentlige

støtteordninger enn de som fullfører (Buland & Mathiesen, 2017). Det er sjeldent en enkeltårsak som forklarer frafall, men det er som oftest et sammensatt problem med flere årsaksforhold. Faktorer som hvordan arbeidslivet blir innrettet, undervisning, skole, kommunens tjenesteapparat og sosialt miljø vil i mange tilfeller påvirke risikoen for å falle utenfor (Fyhn et al., 2021). Sysselsettingsutvalget og andre utredninger peker på at det å ha fullført videregående opplæring blir viktigere for deltakelse i arbeidsmarkedet (NOU 2021:2; NOU 2021:9; NOU 2020:2). Flere analyser viser et større skille på arbeidsmarkedet mellom de som har fullført videregående opplæring og de som ikke har det, og personer uten videregående opplæring blir i større grad stående utenfor arbeidslivet (Kristiansand kommune, 2021c). Unge som faller utenfor utdanning og arbeid er en mangeartet gruppe, men felles for mange av dem er at de sliter med å få fotfeste i arbeidslivet, og en del har ulike helseutfordringer og andre individuelle barrierer mot arbeid og utdanning (Bekken et al., 2018). Videre ser en tendens på at mange unge velger utdanninger som det ikke er like stort behov for i det fremtidige markedet (Fyhn et al., 2021). Det at unge velger utdanninger som gjør det vanskelig å komme ut i arbeid, kan tyde på at det er mangel på koordinering og veiledning også i skole- og utdanningssystemer. Risikoen for uførepensjonering øker også blant dem som er lavt utdannet, og er nærmere fem ganger så høy for lavt utdannede sammenliknet med høyt utdannede (Olsen & Jentoft, 2010). Tall fra SSB (2018b) viser at andelen blant lavt utdannede unge som er i arbeid og utdanning, er gått ned fra 74 prosent i 2008 til 64 prosent i 2018. Det er i dag færre av de jobbene som har vært vanlige blant unge med lav utdanning, som gjør at konkurransen om disse jobbene har blitt hardere (SSB, 2018b). Videre har arbeidslivet ulike ekskluderingsmekanismer som hindrer arbeidsdeltakelse for noen grupper arbeidssøkere, som for eksempel intern rekruttering gjennom nettverk eller fordommer mot noen grupper mennesker (Fyhn et al., 2021).

Systemene som egentlig skulle være til hjelp, ser ut til å ha en manglende individuell tilpasning. Systemene må tilpasses de unge, og ikke motsatt. Flere peker på at oppfølgingen bør være individuelt tilpasset, og legge til rette for mestring samt gi bistand som istandsetter de unge til å forfølge sine egne drømmer og mål (Bragdø & Spjelkavik, 2013). Arbeids- og velferdsforvaltningen viser til at som oftest er "løpet kjørt" for mange unge innen de kommer i kontakt med NAV. Dermed er det behov for

tidligere tiltak i livsfasen, hvilket betyr at andre institusjoner må stå mer sentralt som tiltaksleverandører, eksempelvis barnehagen, skoleverket, PPT, skolehelsetjenesten, BUP, oppfølgingstjenesten og barnevernet (Olsen & Jentoft, 2010). For å redusere frafallet i skolen er en avhengig av fungerende støttenettverk, der ulike aktører og ulike etater jobber sammen rundt individet gjennom hele oppveksten. Men å få til slike gode nettverk er ofte en utfordring som følge av mange organisatoriske grensesnitt som har vist seg å være vanskelig å håndtere (Buland og Mathiesen, 2017). Det pekes særlig på behov for systemendringer i denne sammenheng. Systemendringer vil kunne handle om blant annet organisering, fordeling av ansvar mellom forvaltningsnivå, insentiver, rammebetingelse, måten tjenester gis på, politiske prioriteringer, kulturendringer og juridiske rammer (Kristiansand kommune, 2021c). Det kan være behov for nye arbeidsformer og finansieringsmodeller som krever at man finner løsninger på tvers av fag, intern organisering, forvaltningsnivå, samfunnssektor og særinteresser. Systemendringer forutsetter nye samhandlingsmønstre, omprioritering av ressurser og at ansvar og oppgaver legges andre steder slik det er i dag (Kristiansand kommune, 2021c). Det handler videre om hvem som skal prioritere hva, og hvordan effekt av tiltak vurderes. Både nasjonale, regionale og lokale ressurser må sees i sammenheng og vurderes i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

1.4.3 Flere i arbeid

Kommunen har de siste årene sett på behov for å redusere og forhindre en økende andel av unge som havner utenfor arbeidslivet (Kristiansand kommune, 2020). Som følge av dette, har kommunen igangsatt en nysatsning kalt Flere i arbeid som utgjør det empiriske utgangspunktet for denne studien. Bakgrunnen for igangsettingen av programmet Flere i arbeid er at Kristiansand har en betydelig lavere sysselsettingsandel enn de 10 største kommunene i Norge, samt skiller Kristiansand seg særlig negativt ut fra andre ASSS-kommuner når det gjelder en relativt stor andel på helserelevante ytelser (Kristiansand kommune, 2021b).

Visjonen til programmet er *Flere i arbeid*, og bygger på en grunnleggende tanke om at alle er en ressurs og har ressurser (Kristiansand kommune, 2021b). Hovedmålet er å redusere andelen utenfor arbeid og utdanning, og programmet har seks resultatmål

for programmet som utgjør ønsket situasjon ved programs slutt, disse er (Kristiansand kommune, 2021b):

- 1) En høyere andel av målgruppen er jobbklare
- 2) Bedre samhandling mellom de lokale og regionale aktørene
- 3) Prioritering av virkningsfulle tiltak, nye og forbedrede arbeidsformer
- 4) Tiltak som gjør det enklere for arbeidsgiver å inkludere og kvalifisere
- 5) Identifisert behov for endring i lov og avtaleverk
- 6) Holdninger hos arbeidsgivere og ledere på arbeidsplasser

Programmet er (foreløpig) en regional satsning med en levetid på fem år, og har som hensikt å utforske hvordan de systemene som skal bistå med å få personer i arbeid, kan ta i bruk nye arbeidsformer og samhandle bedre og mer effektivt (Kristiansand kommune, 2021a). I tillegg vil programmet utfordre arbeidsgivere i offentlig og privat sektor til å utvikle kreative løsninger som kan bringe flere innbyggere inn i arbeidslivet. Flere i arbeid skal også finne ut hvordan utdanningssystemene i større grad kan gi kompetanse og veiledning som leder til arbeid (Kristiansand kommune, 2021a). Ved å organisere flere ulike prosjekter i et felles program, kan ressurser og aktiviteter lettere sees i sammenheng, samt gi større samlede gevinster (Kristiansand kommune, 2021b). Videre utgjør programorganiseringen en formell plattform for å jobbe med samhandling og endringer på tvers av ansvarsområder (Kristiansand kommune, 2021b). Gjennom et godt samspill mellom partnere, samarbeidsaktører, sivilsamfunn og politikkområder i kommunen er tanken at dette skal kunne bidra til innovasjon og bærekraftige løsninger i lokalsamfunnet, og kan gi ringvirkninger for andre kommuner og regioner. Programmet Flere i arbeid inngår også som en del av partnernes bærekraftsarbeid, og vil kunne gi viktige bidrag til hvordan kommunen, Agder fylkeskommune, NAV, UiA og bedrifter i regionen kan jobbe med sosial og økonomisk bærekraft (Kristiansand kommune, 2021b).

2 Teoretiske forankringer

Denne studien retter sitt fokus mot forhold ved organisasjonen, deriblant styringsformer og samhandling, hvilket kan gi en større forståelse av hvorfor og hvordan ressurspersoner i kommunen og privat sektor tenker og handler på den

måten de i dag gjør (Andreassen & Breit, 2021). Videre vises det til ulike verdensforståelser av både unges utenforskap og ulike roller i arbeidet med dette feltet. Det legges også frem forskjellige måter å tenke og forstå viktigheten av samarbeid mellom ulike instanser, og hva som kan være utfordrende ved disse samarbeidene (Røiseland & Vabo, 2008b; Torfing et al, 2014).

Studien viser også til ungt utenforskap som et komplekst problem, hvilket kan belyse hvorfor det kan være vanskelig for kommuner og private aktører å håndtere denne utfordringen (Kobro, 2018). Ettersom ungt utenforskap fremdeles er en samfunnsutfordring, kan det virke som at systemene og de tiltakene som tilbys i dag samlet sett ikke klarer å redusere ungt utenforskap på en tilfredsstillende måte (Fyhn et al., 2021). Dette kan peke i retning mot at det er ytterligere behov for å tenke “utenfor” boksen, hvilket kan innebære å ta i bruk nye måter å forstå unges utenforskap og våre ideer om samfunn, økonomi og arbeid (Kristiansand kommune, 2021c). For å forstå ytterligere arbeid og tiltak for unges utenforskap, vil jeg trekke på teorier fra Gibson-Graham for å vise til nye måter å tenke samfunnsøkonomi, og hvordan tenke de unges bidrag inn i dette.

2.1 Unge utenforskap

De siste årene har det blitt en stor og stadig økning over tid når det gjelder publisering på temaet unge utenforskap (Fyhn et al., 2021). Dette gjør at det finnes mange ulike teorier og måter å forstå hva ungt utenforskap betyr, og hva problemet eller utfordringen med dette egentlig er (Fyhn et al., 2021). I mange tilfeller omtales “utenforskap” i forbindelse med det å være utenfor utdanning og jobb (Bekken et al., 2018; Fyhn et al., 2021; Bragdø & Spjelkavik, 2013). KS viser til at utenforskap handler gjerne om enkeltpersoner eller grupper som befinner seg i en uønsket situasjon i forhold til ulike arenaer eller felleskap, og videre at begrepet er nært knyttet til betegnelser som sosial eksklusjon og marginalisering på den ene siden, og integrasjon og tilhørighet på den andre siden (KS, 2015). Men tross at det finnes ulike forståelser av hvordan en skal tolke begrepet utenforskap, er det flere av de unge det handler om som ikke kjenner seg nødvendigvis igjen i hvordan begrepet blir definert i mange sammenheng (Fyhn et al., 2021; Bekken et al, 2018).

Hvilke utfordringer og konsekvenser ungt utenforskap medfører, kan forekomme på både et individnivå og på et mer overordnet samfunnsnivå (Kristiansand kommune, 2021c). På et individnivå kan det å stå utenfor arbeidslivet gi en økt risiko av helsemessig belastning, og gi mangel på mestring, tilhørighet og mening (Kristiansand kommune, 2021c). Ifølge barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, vil risikoen for etablering av en varig minoritetsdominert gruppe bli stående varig utenfor det ordinære arbeidslivet, som kan gi potensielle negative følger på et mer overordnet nivå, for både velferdsmodellen og arbeidslivets virkemåte, dersom ikke kvalifiseringen og sysselsettingen av disse gruppene bedres (NOU 2011:7). I Kristiansands kommuneplan "Sterkere sammen - Kristiansand mot 2030" blir utenforskap omtalt som noe som kan påvirke negativt både når det gjelder samfunnsøkonomien, levekår og personlig helse (Kristiansand kommune, 2020). KS viser til ulike konsekvenser utenforskap kan ha for enkeltmennesker, deriblant vanskeligheter for å komme inn i ordinært arbeidsliv, psykiske helseproblemer, mister lokalt nettverk og ensomhet, men også at utenforskap kan føre til konsekvenser for samfunnet, som trygdebudsjetter øker, helsebudsjetter øker og tapt kompetanse i arbeidslivet (KS, 2015).

Det er altså flere ulike måter å forstå utenforskap på, samt hvilke utfordringer som medfølger ved at folk blir stående varig utenfor arbeidslivet. Jeg vil videre belyse teorier som viser til at måten vi forstår utenforskap og problemene knyttet til det, også kan ha en betydning for hvordan vi håndterer denne utfordringen gjennom organisering av samarbeid (Turnbull & Hoppe, 2018).

2.2 "Wicked problems"

Som tidligere nevnt, kan årsakene til utenforskap være flere og komplekse. Det kan knyttes til en rekke ulike enkeltfaktorer som lav sosioøkonomisk status og familiebakgrunn, foreldres utdanningsnivå, avbrutt skolegang, dårlig psykisk helse og psykososiale problemer (Fyhn et al., 2021). Slike sammensatte utfordringer omtales gjerne som "wicked problems" (Rittel & Webber, 1973). Rittel og Weber (1973) argumenterer for at "wicked problems" er iboende forskjellige fra "tamme" (tame) eller "godartede" (benign) problemer, som forskere eller ingeniører ofte

møter på. De mener "tamme" eller "godartede" problemer ofte har en klar beskrivelse av hva oppdraget for å løse problemer innebærer, og kriterier som forteller om problemet er løst eller ikke (Rittel & Webber, 1973). Dette mener de ikke gjelder for "wicked problems" ettersom de ikke har noen klargjørende trekk eller kriterier som forteller når en løsning på problemet har funnet sted (Rittel & Webber, 1973). Turnbull og Hoppe (2018) har imidlertid kritisert Rittel og Webbers (1973) tilnærming og definering av "wicked problems" for å ha en for naturvitenskapelig tilnærming til problemene, samt mangler inkludering av sosiale og samfunnsvitenskapelige dimensjoner når det gjelder definering av problemet og mulige løsninger. Videre argumenterer de for at forståelsen av komplekse samfunnsutfordringer ikke kan isoleres fra politikkutforming, beslutningsdeltakere eller praktisere som håndterer disse problemene (Turnbull & Hoppe, 2018). Head og Alford (2013) viser til at selv om "løsningene" for å håndtere "wicked problems" ofte er åpne for ytterligere avhør og tilpasning, trenger ikke dette betraktes som en negativ ting. De mener robuste evalueringsrammer ikke alltid egner seg best for å hjelpe offentligere tjenestemenn til å håndtere sosiale problemer, og at ulike verdiperspektiver på mange spørsmål ofte hindrer dannelse av konsensus (Head & Alford). I stedet argumenterer de for at viktige lærings- og evalueringsprosesser oppstår fra den tilpasningsdyktige ledelseserfaringen ved å jobbe på flere nivåer med en rekke politiske virkemidler (Head & Alford, 2013).

Wicked problems blir i flere sammenheng brukt som en samlebetegnelse for komplekse, sosiale, helsemessige og miljømessige utfordringer som er sammensatt, foranderlige i sin natur, og tett sammenvevd med andre problemer (Kobro, 2018). Problemer som fattigdomsbekjempelse, organisering av offentlige ytelser og strategisk ledelse har klare trekk av å være wicked problems, hvor det ikke er mulig å dele opp problemet i avgrensede ansvarsområder, som gjør at innsats fra flere ulike sektorer og ulike forvaltningsnivåer vil være nødvendig (Kindt & Strand, 2020). Noe av det som gjør wicked problems vanskelige å håndtere, er at de ikke kan defineres entydig og klart, og eventuelle løsninger avhenger sterkt av hvem som vurderer dem (Kobro, 2018). Fordi unge som står i fare for å havne i utenforskap ofte har komplekse utfordringer, vil det for tjenestetilbydere være en utfordring om de klarer å favne bredt nok, samt samarbeide godt nok på tvers mellom etater, for å løse

utfordringene i de områdene de tjener (Kindt & Strand, 2020). Offentlige organisasjoner kan i mange sammenheng være flinke på å implementere retningslinjer og levere tjenester som er relativt standardiserte og rutinemessige, men de ser ut til å være dårligere rustet til å svare effektivt på tjenesteutfordringer som er ikke-rutinemessige og ikke-standardiserte, som spesielt gjelder wicked problems (Head & Alford, 2013). Head og Alford (2013) viser videre til at samhandling mellom ulike aktører kan bidra til økt forståelse av wicked problems, samt hvordan håndtere dem bedre.

I mange tilfeller, kan det virke som at utenforskap som fenomen fremkommer som vel definert, hvor det i all hovedsak dreier seg om at den som står “utenfor” ikke er aktiv i arbeidslivet og får dermed ingen lønn (SSB, 2020; Grødem et al., 2014; Kristiansand Kommune, 2020). Andre peker på behovet for å forstå fenomenet utenforskap som noe mer eksistensielt, som ikke bare handler om formelle ansettelser og lønn, men om det å være en del av et større fellesskap og bidra (KS, 2015; Fyhn et al., 2021; Bekken et al., 2018). Når det gjelder hvilke type kunnskaper som finnes om fenomenet, finnes det både mer rasjonelle tilnærminger, som viser til hva som virker å “fungere” til å få folk inn i arbeid, hvor eksempelvis gjennomføring av videregående skole blir vektlagt i stor grad (NOU 2019:25; Olsen et al., 2010; Buland & Mathiesen, 2017), men også kunnskap som bygger på den enkeltes følelse av mestring, livsglede og tilhørighet (Bragdø & Spjelkavik, 2013; Bekken et al., KS, 2015; Kindt & Strand, 2020; Fyhn et al., 2021). Gibson-Graham (2017) på sin side forsøker å utfordre våre eksisterende “vestlige rasjonelle” instrumentelle forståelser av hva arbeid er, og hvordan en skal jobbe med mennesker. Disse ulike forståelsene av utenforskap som fenomen og kunnskapen på feltet, kan virke inn på måten en utformer tiltak som skal imøtekomme unge utenfor, og redusere denne andelen.

Teorien om wicked problems blir i denne studien benyttet som et utgangspunkt for å beskrive og forstå kompleksiteten i samfunnsutfordringene som kommunene møter på i dag, med her fokus på ungt utenforskap. Både beslutningstakere og praktikere møter på flere ulike dilemmaer og problemstillinger i håndtering av unge utenforskap, og hva slags tilnærming disse har til de ulike utfordringene kan også være en del av problemets kompleksitet. I denne studien brukes wicked problems

som en inngang til å undersøke om informantene i studien opplever utenforskap som et komplekst problem. Dette vil sannsynlig påvirke hvordan de møter disse komplekse problemene, samt hvordan de velger å håndtere dem. Videre kjennetegnes wicked problems nettopp ved at ingen aktører kan løse det alene, og derfor kreves det samarbeid. Det trekkes senere frem flere utfordringer ved samarbeid, som ikke handler kun om å håndtere et problem eller en utfordring, men har også å gjøre med våre forståelser av “arbeid” og “utenforskap”.

2.3 Offentlige styringsformer

2.3.1 Endringer i offentlige styringsformer

Offentlig styring har gjennom de siste årene endret karakter, hvor stat og marked er blitt vevd tettere sammen (Røiseland & Vabo, 2008a). Bevir (2009) viser til at governance kan brukes som et spesifikt begrep for å beskrive endringer i statens natur og rolle etter reformene i offentlig sektor på 1980- og 1990-tallet. Den nylige reformen av offentlig sektor har skjedd i to hovedbølger. Den første bølgen består av New Public Management (NPM), og var inspirert av ideer knyttet til nyliberalisme og offentlig valgteori (Bevir, 2009). Bevegelsen NPM kom på bakgrunn av ulike finanskriser, hvor en overbelastet stat, ble stadig tyngre belastet som følge av oljekriser som kuttet statens inntekter, samt utvidelsen av velferdstjenester, som økte statens utgifter (Bevir, 2009). Resultatet var et ønske om å kutte kostnader, og NPM var en foreslått løsning på dette (Bevir, 2009). NPM skulle være en erstatning for den “gamle offentlige administrasjonen” (Christensen, 2014), som bar preg av hegemoni i den offentlige sfæren (Osborne, 2007). Drivkraften bak NPM-bevegelsen var å fremme offentlig innovasjon gjennom konkurranseutsettelse av den offentlige serviceproduksjonen og utvikling av et sterkere og mer strategisk offentlig lederskap (Torfing et al., 2014). Tanken var at kombinasjonen av økt konkurranse mellom privat og offentlig tilbydere og utviklingen av desentralisert ledelse ville bidra til å fremme offentlig innovasjon (Torfing et al., 2014). Likevel har NPM som styringsform i offentlig sektor blitt kritisert for å ikke ha kunnet gi de gevinstene som var forventet (Bevir, 2009), og videre blitt kritisert for å legge økt press på behov for spesialisering, som gjorde skillet mellom sektorene større (Christensen, 2012). Som motvekt til NPM, kom den andre reformbølgen kaldt “post-New Public Management” på slutten

av 90-tallet (Christensen, 2012). Christensen (2012) viser til at NPM og post-NPM overlapper hverandre, men at post-NPM har økt fokus på integrering, horisontal koordinering i tråd med en styringstilnærming, økt politisk kontroll og realisering. Under post-NPM ble samfunnets “pendel” svingt tilbake mot et mer fokus på koordinering og politisk styring fremfor fristilling (Higdem, 2009).

Som en del av post-NPM etableres også New Public Governance (NPG) som en styringstilnærming i offentlig sektor (Christensen, 2012). Partnerskap gjennom avtaler og kontrakter skaper grunnlag for det som kalles governance (Higdem, 2009). I følge Rønning (2021) var et av målene med overgangen til NPG at en skulle samarbeide med aktører utenfor offentlig sektor for å levere bedre tjenester til innbyggerne. Bevir (2009) viser til at governance er en styringsform som kan brukes til å beskrive ethvert regelmønster som oppstår enten når staten er avhengig av andre eller når staten spiller liten eller ingen rolle (Bever, 2009). Røiseland og Vabo (2008a) viser til at kjernen i governance innebærer at offentlig politikk utvikles og iverksettes gjennom strukturer som er annerledes enn de hierarkiske, i et samspill mellom ulike aktører. Governance kan referere til en styringsform der grensene innenfor og mellom privat og offentlig sektor har blitt visket ut, og hvor fokus er på samspillet mellom flere aktører på tvers av og mellom ulike romlige skalaer, som krever høy tillit mellom aktører og involvert (Pike et al., 2017). Gjennom gjensidig avhengighet har hver enkelt aktør i et samarbeid ikke tilstrekkelig med ressurser til å nå sine mål, og er derfor avhengig av å samarbeide med andre (Klijn, 2008). Disse reformene kan sies å ha ført til et skifte fra et hierarkisk byråkrati til en større bruk av markeder, kvasimarkeder og nettverk, spesielt innen levering av offentlige tjenester (Bever, 2009). I følge Røiseland og Vabo (2008a) kan disse endringene i offentlig styring forstås som en overgang fra “government” til governance. Pike et al., (2017) beskriver dette skiftet, hvor den sentrale rollen til statsstrukturen har avtatt relativt sett, mens partnerskap mellom statlige, para-statlige og ikke-statlige har blitt ytterligere vektlagt. Mens korporative samarbeid ofte skjer innenfor rammene av en hierarkisk og statlig dominert styringsmodell, representerer governance pluralisme og mer samfunnsbasert styrings- og beslutningsmodell (Turnbull & Hoppe, 2018). Governance som styringsform peker på de varierte måtene den uformelle autoriteten til markeder og nettverk dannes, supplementerer og erstatter myndighetens formelle

autoritet (Bevir, 2009). Dette har ført til at mange har fått et mer mangfoldig syn på statlig myndighet og dets forhold til sivilsamfunnet (Bevir, 2009). Governance blir altså en måte å styre og koordinere på som også inkluderer andre aktører enn de offentlige (Higdem, 2009).

Til tross for at det har skjedd en rekke endringer i offentlig styringsformer, er det likevel elementer ved denne utviklingen som ikke treffer en radikalt annerledes tilgang til verden og kunnskap (Magnussen & Sønderskov, 2021). Ifølge Magnussen og Sønderskov (2021) har de tre styringsmodellene som har vært i bruk i det offentlige, alle sine styrker og svakheter når det gjelder å fremme innovasjon. Når det gjelder NPG som styringsform, vil noe av utfordringen her være at man ofte glemmer å ta hensyn til maktubalanse og interesseforskjeller blant deltakende aktører (Magnussen & Sønderskov, 2021). I tillegg er samarbeid og samskaping ressurskrevende, samt krever det nye lederstiler (Magnussen & Sønderskov, 2021). Selv om grensene innenfor og mellom offentlig og privat sektor har blitt visket ut, samt et økt fokus på samspill mellom ulike aktører, ser en likevel utfordringer når det kommer til komplekse samfunnsutfordringer som ungt utenforskap. Videre kan det også handle om at offentlige styringsformer bærer preg av en rasjonell instrumentell tankegang, hvilket kan påvirke at det ikke inviteres inn nye aktører med andre typer rasjonaliteter (Magnussen & Sønderskov, 2021). KS (2015) peker på flere viktige årsaker til hvorfor utenforskap oppstår og vedvarer. En av grunnene de trekker frem, handler om at det er for lite dialog og samhandling mellom ulike aktører, inkludert lokalsamfunn, arbeidsgivere og ulike fag- og tjenesteområder (KS, 2015). Videre mener KS (2015) det er for lite kunnskap om hva som virker og ikke virker, hvilket gir et dårligere grunnlag for prioritering og styring av innsatser. I tillegg vil motstridende styringssignaler fra kommunen og statlige myndigheter føre til usikkerhet når det gjelder hva og hvem som skal prioriteres, hvilket kan medføre til lavere lojalitet til beslutninger og at vedtatte tiltak og innsatser ikke iverksettes (KS, 2015).

2.3.2 Samstyring

Governance blir ofte omtalt som "samstyring" på norsk, og viser til en nettverksbasert styringsform som involverer aktører på tvers av grensene mellom

stat, marked og sivilsamfunn eller på tvers av nivåene kommune, stat, overnasjonale organer (multi-level governance) (Andreassen & Fossetøl, 2014). Til forskjell fra styring, indikerer begrepet samstyring at styringen skjer sammen med andre (Røiseland & Vabo, 2008b). Samstyring kan betraktes som styring i og gjennom nettverk på tvers av organisasjoner og felt (Andreassen & Fossetøl, 2014). Huxham (2000) viser til at samstyring er en styringsform som tar hensyn til at mange samfunnsproblemer er komplekse og går på tvers av sektorer. Slike problemer gjør at politiske mål sjeldent kan oppnås gjennom innsats via ett enkelt hierarki, men krever samordning av autonome aktører både innenfor og utenfor staten (Huxham, 2000). Samstyring henspiller i praksis på det forholdet hvor kommunene i stadig større grad styrer sammen med andre, eksempelvis gjennom ulike typer samarbeid med næringslivet, frivillige organisasjoner og nabokommuner (Røiseland & Vabo, 2008b). Denne formen for samarbeid innebærer også en maktfordeling, og dermed også kommunesektorens autonomi (Røiseland & Vabo, 2008b). I følge Røiseland og Vabo (2008b) er samstyring er en form for organisert samhandling som kan gi store ringvirkninger for kommunene som demokratisk funderte institusjoner i det norske styringssystemet som helhet. Kobro (2018) viser til at når kommuner har satt seg sammen med eksterne samarbeidspartnere for å løse identifiserte velferdsutfordringer, har dette som regel vært preget av en bestiller-utøver relasjon. Dette kan resultere til at en fortsetter i samme spor, selv om ønsket er å skape arenaer for samhandling, ettersom de relevante aktørene muligens ikke blir invitert inn på de arenaene. En relativt vanlig form for samarbeid har vært at kommunen fyller rollen som premissleverandør for ulike aktører som så konkurrerer om å vinne utlyste oppgaver eller oppdrag (Kobro, 2018). Noe av det offentlig sektor har blitt kritisert for mye de siste årene, har vært at offentlig tjenesteproduksjon har beveget seg langt vekk fra dem tjenestene gjelder (Kobro, 2018). Dette har gjort at det har vært økt behov for at aktører møtes på tver av sektorer, og med bruk av innbyggerressurser i sivilsamfunnet, slik at en har et potensial for å demokratisere kommunale velferdsløsninger (Kobro, 2018).

Andreassen og Fossetøl (2014) peker på spesielt to forutsetninger for at samstyring skal nå sitt fulle potensiale. For det første, en forutsetning for at samstyring skal lykkes, er at aktørene oppfatter en viss grad av gjensidig avhengighet slik at de ser

nytte i samarbeidet. For det andre, er virksom samstyring avhengig av at alle berørte parter og aktører involveres slik at de kan utvikle felles formål og forpliktelser (Andreassen & Fossestøl, 2014). Men samtidig er aktørene operasjonelt sett autonome, og kan derfor trekke seg ut, hvilket kan gi konfliktfylte situasjoner hvor makt og innflytelse står på spill (Røiseland & Vabo, 2008b). En videre utfordring er at det i både offentlige organisasjoner og private virksomheter har en tendens til å skape innovasjon “in house” ved å utelukkende trekke på egne ideer, ferdigheter og ressurser (Torfing et al., 2014).

Samstyring som begrep anerkjenner altså viktigheten av samarbeid med flere aktører, og viser til samarbeid som et verktøy for å styre (Torfing et al., 2016). Likevel klarer ikke begrepet å få frem den potensielle koblingen mellom samarbeid og innovasjon (Torfing et al., 2016). Videre skal vi se hvordan begrepet samskaping derimot, fremhever den potensielle innvirkningen av samarbeidende samhandling mellom offentlige og private aktører og evnen til å fremme nye og innovative løsninger på vanskelige problemer (Torfing et al., 2016).

2.4 Samskaping og sosial innovasjon

2.4.1 Samskaping

Ordet “samskaping” har de senere årene vunnet terreng i offentlig sektor (Lo & Røiseland, 2019). Samskaping referer til samarbeidssituasjoner hvor nettverksparter erkjenner at det ikke er mulig å løse den komplekse problemstillingen alene, men ser seg nødt til å inngå et forpliktende tillitsbasert samarbeid (Balslev, 2014). Dette gjør at partnerne er gjensidig avhengige av hverandre og må innstille seg på fundamentale endringer, og ikke kun små justeringer (Mandell, 2008). I samskaping bringes kunnskap, erfaringer og ressurser sammen fra innbyggere, sosiale entreprenører, bedrifter og foreninger, som gjør at løsninger kan utvikles sammen med involverte innbyggere i stedet for *til* dem (Kobro, 2018). En vanlig definisjon av samskaping i tilknytning til offentlig sektor er at offentlig og private og/eller sivile aktører arbeider sammen gjennom å dele kunnskap og ressurser med hverandre (Torfing et al., 2016). Ifølge Lo og Røiseland (2019) handler samskaping om at kunder er aktive deltakere i verdiskapningsprosessen, det vil si i sluttverdien, det som kunden etterspør, er noe som er skapt i fellesskap av kunden selv sammen en eller flere andre aktører.

Definisjonen av samskaping inviterer til å se på eksempelvis en kommune som en arena for samarbeid, der ulike ressurser kan knyttes sammen til det beste for lokal problemløsning og tjenesteproduksjon (Lo & Røiseland, 2019). Programmet Flere i arbeid kan være et eksempel på en slik orientering, hvor Kristiansand kommune som initiativtakere har invitert flere aktører til å sammen kunne jobbe mot å redusere andelen unge utenfor utdanning og arbeid (Kristiansand kommune, 2021b). Programmet gjør det lettere å kunne koble sammen ressurser på tvers av sektor og organisasjoner, til det beste for innbyggerne i Kristiansand by. Det vil bli presentert ytterligere om programmet i kapittel 4 (Kristiansand kommune, 2021b). Videre kan samskaping beskrives som radikal, gjennom at borgere trekkes inn i diskusjoner om problemer og løsninger i et lokalsamfunn, som gjør at verdiskapelsen av nye og bedre løsninger kan være et resultat av et samarbeid mellom offentlige aktører og borgere (Lo & Røiseland, 2019). En enda mer radikal form for samskaping ville være å etablere et likeverdig samarbeid mellom offentlige aktører, organisasjoner og borgere (Lo & Røiseland, 2019). Et eksempel på en slik radikal form for samskaping presenteres det senere gjennom Gibson-Graham sin forståelse av samskaping, som bygger på tanken om gjensidig avhengighet med alle livsformer, både de menneskelige og de ikke-menneskelige.

2.4.2 Sosial innovasjon

Innovasjon som begrep kan refereres til som endring, forbedring, forandring, reform og nytenkning (Torfing et al., 2014). Behovet for innovasjon drives av endringer i omgivelsene, nye krav fra innbyggerne og behov for bedre ressursbruk (Rønning, 2021). Til forskjell fra samskaping, fanger sosial innovasjon meget godt opp den innovative dimensjonen ved sosiale entreprenørers forsøk på å involvere lokale borgere i kreative problemløsninger (Torfing et al., 2016). Videre kan sosial innovasjon i mange tilfeller bli ansett som mer radikal sammenlignet med samskaping, hvor en på forhånd ikke kan overskue alle ulemper eller uheldige bivirkninger store endringer som sosiale innovasjoner kan gi (Rønning, 2021). Rønning (2021) viser til at sosiale innovasjoner iverksettes ikke bare av staten, markedsaktører og sivilsamfunn, men også av mellomrommene. Sosial entreprenører er viktige for sosiale innovasjoner, og ansees i de fleste tilfeller som viktige drivere for sosial innovasjon og kan blant annet bidra til fornying av offentlig sektor, og

framfor alt bidra til å hjelpe grupper hvor det offentlige hjelpeapparatet ikke når helt fram (Rønning, 2021). Kobro (2018) viser til at sosial innovasjon handler om å skape nye ideer som løser pressede udekkede sosiale behov, og gir nye løsninger som møter sosiale behov og som skaper nye sosiale samarbeidsrelasjoner på samme tid. I følge Rønning (2021) skal sosial innovasjon være mer rettferdig og bedre enn de løsningene som eksisterer, i tillegg til at løsningen skal komme hele samfunnet til gode (Rønning, 2021). Willumsen og Ødegård (2015) hevder at sosial innovasjon kjenner ingen faste grenser, men at den beveger seg på kryss og tvers av alle sektorer - offentlig sektor, private sektor, tredje sektor og husholdninger i sivilsamfunnet. Videre kan sosial innovasjon som begrep bety at en vil bedre situasjonen for en svak gruppe (Rønning, 2021). En annen viktig dimensjon ved sosial innovasjon er at det involverer de berørte ofte selv som aktive eksperter og bidragsyttere, og innbyggers erfahrungsbaserte kunnskap blir sidestilt med faglig kunnskap (Kobro, 2018). Borgere og brukere har ofte noen viktige erfaringer og ideer, som kan gi et viktig input til både innovasjonsprosessens tidlige faser, men også i test- og implementeringsfasen, og kan være avgjørende for innovasjonsarbeidets suksess (Torfing et al., 2014). I følge Rønning (2021) er offentlig innovasjon en del av interessekampen i samfunnet i dag, hvor noen innovasjon iverksettes og spres fordi de aktørene som har interesse av det, har makt til å få dem realisert. Tilsvarende stoppes enkelte innovasjonsprosesser opp fordi de som har interesse av dem, ikke har ressurser nok til å få dem igjennom. I følge Rønning (2021) er det stor enighet om at heterogenitet fremmer innovasjon, fordi ulikheten utfordrer med nye ideer og impulser. Men likevel må ikke ulikhetene være for store, for da kan det bli vanskelig å få aksept fra andre som har andre tenkemåter (Rønning, 2021).

Gibson-Graham og Roelvink (2009) viser til at sosial innovasjon blir sett på som en måte å inkludere marginaliserte grupper i sosiale og politiske styringsinstitusjoner og prosesser. I denne sammenheng vises det til eksempler til hvordan en kan jobbe med utenforskap gjennom å tenke økonomi på alternative måter. I stedet for å sette "økonomien" i sentrum for sosial endring, fokuserer Gibson-Graham (2017) på å identifisere, samle og forsterke etisk økonomisk praksis som allerede eksisterer - og som er forutseende om "verden vi ønsker å leve i". Gibson-Grahams (2017) forståelse av begrepet "samfunnsøkonomi" drives bort fra den generelle tanken om å referere

til lokalisert forretningsaktivitet. I stedet benytter de begrepet med en tilnærming til hvordan vi forstår og engasjerer oss i måter å leve og jobbe på. De tolker “samfunn” som den aktive, pågående forhandlingen om gjensidig avhengighet med alle livsformer, menneskelige og ikke-menneskelige. Videre anser de samfunnet for å ikke være en fast identitet eller en avgrenset lokalitet, men at det er en uendelig prosess av det å være og leve sammen (Gibson-Graham & CEC, 2017). Videre referer de til “økonomi” som all praksis som tillater oss å overleve og ta vare på hverandre og jorden. De mener økonomi handler om den pågående forvaltning - og derfor forhandling - av menneskelige og ikke-menneskelige økologiske relasjoner av næring. På denne måten viser Gibson-Graham til at samfunnsøkonomi navngir den pågående prosessen med å forhandle om vår gjensidige avhengighet, hvor det er den eksplisitte, demokratiske samskaping av de forskjellige måtene vi kollektivt tjener til livets opphold, motta livet vårt fra andre og sørge for andre etter tur (Gibson-Graham & CEC, 2017). Som tidligere nevnt vektlegger også samskaping gjensidig avhengighet mellom partene som er involvert, men likevel sies det lite om hvem som faktisk blir invitert inn i disse prosessene. Gibson-Graham på sin side, vektlegger inkludering av marginaliserte grupper i ulike styringsprosesser. Denne tanken kan for noen virke radikal ettersom at marginaliserte grupper ikke vil kunne være representativt hele befolkningen. Likevel vil denne gruppen mennesker kunne vise til viktige kunnskap og måter å forstå verden, samt det å ikke være en del av «det store fellesskapet», som igjen vil være nyttig når det gjelder å hjelpe unge som har opplevd utenforskap – inn i arbeid.

Gibson-Graham (2014) viser til en helt alternativ måte å tenke arbeid og unges bidrag til økonomi, hvor deres måte å tenke nytt og annerledes om økonomien handler om en flytting bort fra “sterk teori”, med dens “omfavnende rekkevidde” og “reduerte, avklarte meningsfelt” mot “svak teori”, som ivaretar kraftig nyansering, mangfold og overbestemt interaksjon. Svak teori utdyper og bekrefter ikke det vi allerede vet - men den observerer, tolker og gir etter for ny kunnskap (Gibson-Graham, 2014). Svak teori åpner for ulike økonomier og har andre type motiverende krefter som ikke bare er begrenset til main-stream-praksiser (som lønn, effektivitet og konkurranse) (Gibson-Graham, 2014). Gibson-Graham (2008) viser til at dersom vi aksepterer at hvordan vi representerer verden bidrar til å utforme denne verden, kollapser vi

skillet mellom epistemologi og ontologi. Et mye bredere spekter av sosiale relasjoner har betydning for økonomisk praksis, deriblant tillit, omsorg, deling, gjensidighet, samarbeid, fremtidsorientering, samfunnspress, skyldfølelse, forvaltning og sosial rettferdighet, for å nevne noen (Gibson-Graham, 2014). Gibson-Graham (2014) viser til at mennesker med ulike historier og kontekster, med ulike verdier på spill og unike forventningshorisonter, kan kombineres og skape en økonomi med etisk gjensidig avhengighet, eller det de selv kaller “samfunnsøkonomi”, som igjen gir et helt annet bilde at innenforskap og utenforskap.

2.4.3 utfordringer ved samskapende sosial innovasjon

Samskapende sosial innovasjon dreier seg om hvordan organisering og samarbeid skapes og drives, og hvem som blir representert i de ulike styringsprosessene (Kobro, 2018), samt hvilken forståelse en har av selve samfunnet, som inngår i disse samarbeidene (Gibson-Graham, 2014). I tillegg handler det om hvordan en forstår de unges innenfor og utenforskap, som vil påvirke hvilke tiltak som kan adressere disse (Gibson-Graham, 2014). Kobro (2018) viser til at selv om dette er en måte å arbeide på som har store potensialer for sosial innovasjon, er det også et minfelt for interessekonflikter og konflikter. Videre er det en rekke barrierer for både offentlig innovasjon og tverrgående samarbeid, og det er heller ingen garanti for at samarbeidene fører til innovasjon (Torfing et al., 2014). Barrierer for offentlig innovasjon kan komme av den byråkratiske organiseringen av den offentlige sektor, med preg av hierarkisk kontroll, intensiv lov- og regelstyring, og stor vekt på stabilitet og forutsigbarhet fram for fleksibilitet og dynamikk, hvilket fungerer ofte som brems for innovasjonsprosesser (Torfing et al., 2014). Videre er offentlig sektor, i motsetning til privat sektor, politisk styrt. I følge Torfing et al (2014) kan politikerne ha en tendens å være lite risikovillige, ettersom det er dem som skal stå til ansvar dersom innovasjonen slår feil. En annen barriere for innovasjon i offentlig sektor er de mentale og organisatoriske siloer i den sterkt oppsplittede offentlige forvaltning, som gjør det vanskelig for medarbeiderne å arbeide på tvers (Torfing et al., 2014). Noen ganger kan offentlige og private partnere ha jobbet så mye sammen at de har utviklet et felles syn på verden, hvilket gjør det vanskelig å tenke nytt. Andre ganger kan også store ressursmessige forskjeller mellom partene i et innovasjonssamarbeid, gjøre at de sterke aktørene heller velger å gå solo, og de

svakere parter føler at de ikke blir sett og hørt (Torfing et al., 2014). Videre kan innovasjoner vise seg å ha uønskede bivirkninger som da i sin tur driver fram nye innovasjoner (Rønning, 2021). Eksempelvis har mange land i de senere årene innført en mer restriktiv sosialpolitikk, begrunnet med at lavere ytelse er en drivkraft for de arbeidsløse til å finne arbeid (Rønning, 2021). Men dersom det ikke øker sysselsettingen, men heller fører til økt barnefattigdom, kan dette være en god grunn til å fremme andre innovasjoner for å senke sosialhjelpsutgiftene (Rønning, 2021).

3 Metode

3.1 Case-studie som design

Med utgangspunkt i studiens tema og problemstilling, har jeg valgt å ta i bruk kvalitativ metode og case-studie som forskningsstrategi i denne sammenheng. Kvalitativ forskning kan konstrueres som en forskningsstrategi som vanligvis legger vekt på ord fremfor kvantifisering i innsamling og analyse av data og som legger vekt på en induktiv tilnærming til forholdet mellom teori og forskning, hvor fokuset er på å generere av teori (Bryman, 2016). Bryman (2016) viser til at kvalitativ forskning ofte ikke bare er interessert i *hva* folk sier, men også i måten de sier det på. Kvalitative forskningsmetode innebærer møter mellom mennesker med ulike livserfaringer, normer og verdier (Drageset & Ellingsen, 2010). Videre vil kvalitativ forskning i mange sammenheng forsøke å legemliggjøre et syn på sosial virkelighet som en stadig skiftende emergent egenskap ved individers skapelse (Bryman, 2016). Konteksten i kvalitative studier er ikke uvesentlig, da rommet, omgivelsene og livssituasjonen til forskeren og informanten vil påvirke intervju situasjonen (Drageset & Ellingsen, 2010). Videre gjør kvalitative metoder det mulig å undersøke problemstillinger som er komplekse og sammensatte (Bryman, 2016), hvilket gjør forskningsmetoden særlig relevant i denne studien ettersom tematikken er utenforskap, som ansees å være en kompleks og sammensatt samfunnsproblematikk.

I følge Sandelowski (2010) vil casestudier, i motsetning til variabelorientert analyse, hjelpe forskere med å opprettholde "empirisk intimitet" med fenomenene i deres casestudier. Gerring og Seawright (2008) viser til at valg av case i en casestudie har

hovedsakelig to mål; at en ønsker et representativt utvalg, og nyttig variasjon på dimensjonene av teoretisk interesse. Dette gjør at valg av case ofte er drevet av måten en sak er plassert langs disse to dimensjonene innenfor populasjonen som er av interesse (Gerring & Seawright, 2008). Ved å ta i bruk casestudie som forskningsstrategi ønsker forskeren hovedsakelig å finne et typisk tilfelle av et eller annet fenomen, slik at forskeren kan bedre utforske årsaksmekanismene i et generelt tverrsaksforhold (Gerring & Seawright, 2008). Bakgrunnen for valg av casestudie som forskningsstrategi i denne studien, er for å lettere kunne avgrense studiens omfang, samt fokusere på én konkret kontekst. Programmet Flere i arbeid utgjør denne studiens case, og gjør at studiens omfang begrenses til Kristiansand.

I denne studien har jeg gjort klare teoretiske valg basert på en interesse for forholdet og samarbeidet mellom kommunen som organisasjon og lokale aktører, tilknyttet studiens tema og problemstilling.

3.2 Tidligere forskning på samhandling og utenforskap

I arbeidet med å identifisere relevant litteratur, har jeg funnet aktuelle vitenskapelige databaser gjennom bruk av UiAs universitetsbibliotek nettside. Jeg har tatt utgangspunkt i fagfelleverderte artikler, som er publisert fra 2000 eller senere. Søkene ble utført i databasene Google Scholar og Oria. Her søkte jeg på “samhandling mellom offentlig og privat sektor”, “offentlig og privat samarbeid”, “sosial innovasjon”, “corporate governance”, “challenges in public-private partnerships”, “innovative kommuner”, “utenforskap” og “unge utenfor arbeid”. Jeg har også benyttet meg av en artikkel som er eldre enn fra 2000, hvilket er “Dilemmas in a General Theory of Planning*» av Horst Rittel og Melvin Webber, ettersom jeg anså deres studier og refleksjoner som relevante bidrag inn i teoridelen. Gjennomgående for flere av artiklene var redegjørelse for hvorfor samhandling mellom offentlig og privat sektor er viktige og nødvendige, men at de også kan være utfordrende. Andre artikler diskuterer utenforskap, hvordan denne utviklingen har vært de siste årene og forslag til hva som skal til for å forebygge at unge havner utenfor arbeidslivet, og jobbe mot et samfunn preget av sosial bærekraft.

Jeg har også tatt i bruk artikler som ikke er fagfellevurderte. Grunnen til at jeg har valgt å ta med disse artiklene, er på det grunnlag at de har solid forankring i utgivere som Statistisk Sentralbyrå (SSB), som ansees å være troverdig materiale. Videre er det blitt benyttet flere offentlige politiske dokumenter i studien ettersom jeg anser disse som meget relevante, siden de danner kunnskapsgrunnlaget for praktiseringer blant offentlige og private aktører i feltet om utenforskap. I tillegg har jeg benyttet meg av kommuneplanen “Sterkere Sammen - Kristiansand mot 2030” for å se på hvilke mål og strategier kommunen benytter for å forebygge unge utenforskap (Kristiansand kommune, 2020), samt “Programmet Flere i arbeid - Styringsdokumentet versjon 2.0” som viser til programsatsningens visjon og hovedmål, og oppgir bakgrunnen for hvorfor programmet ble initiert (Kristiansand kommune, 2021b). Videre utgjør NORCE-rapporten (2021) en viktig kilde til informasjon om utenforskap, og viser til hvilke utløsende faktorer og virkningsfulle elementer som kan påvirke dette (Fyhn et al., 2021). Jeg har også brukt fagbøker som er blitt brukt eller presentert i gjennom studieperioden, som omhandler ulike styresett, flernivåstyring, samt partnerskap mellom offentlig og private virksomheter.

3.3 Utvalg av informanter

I kvalitative studier blir det relevant å vurdere om de potensielle informantene kan gi data som kan være nyttige for temaet og problemstillingen, samt at dataen som gis ansees som valide (Bryman, 2016). I denne studien har jeg valgt informanter som jeg tror vil kunne besvare eller delvis besvare problemstillingen. Tre ressurspersoner fra programmet Flere i arbeid fikk forespørsel om å delta i studien. Felles for disse tre er at de alle er prosjektledere for sitt eget prosjekt i programsatsingen. I tillegg sendte jeg en forespørsel til en forsker og fagekspert på feltet vedrørende samhandling. Denne personen har også tidligere jobbet med utenforskap i enkelte sammenheng, og vært et slags bindeledd mellom kommuner og ideelle frivillige organisasjoner. Til slutt tok jeg kontakt med to personer som jeg tidligere har vært i dialog med i forbindelse med noen intervju jeg gjorde for kommunen under min praksisperiode høsten 2021. Disse har selv opplevd utenforskap og livet utenfor arbeid og utdanning, men begge har kommet seg inn i arbeidslivet og har fast jobb i dag. Intervjuene som ble gjort handlet om deres opplevelse av utenforskap og ulike barrierer de opplevde i møte med arbeidslivet. Begge personene sa ja til at disse intervjuene kunne bli brukt i

denne studien. Totalt utgjør utvalget 6 informanter, som ønsket å delta i denne studien.

3.4 Gjennomføring av intervjuer

Før intervjuene utformet jeg en intervjuguide med relativt åpne spørsmål, hvor målet var å få et større innsyn i informantens måte å forstå temaet og problemstillingen på (O'Reilly, 2012). Intervjuguiden ble her brukt som et hjelpemiddel for å holde fokus på fenomenet som skal utforskes, og intervju spørsmålene hadde som hensikt å åpne opp slik at studiens tema blir belyst fra ulike perspektiver og vinkler (Drageset & Ellingsen, 2010). Et videre mål med utformingen av intervjuguiden var at den skulle ta hensyn til både den teoretiske dimensjonen av intervjuene, som er av relevans for studiens problemstilling, men også den dynamiske dimensjonen, som handler om å skape en god intervjuinteraksjon (Drageset & Ellingsen, 2010). I kvalitativ forskning er et viktig poeng for forskeren å være fleksibel i sin tilnærming til intervju i kvalitativ forskning (Bryman, 2016). Derfor ønsket jeg å benytte meg av en intervjuform med semi-strukturert stil, hvor mange av spørsmålene var planlagt på forhånd, men samtidig også gi rom for ytterligere dynamikk i samtalen (O'Reilly, 2012), med mulighet for å stille «spontane» oppfølgingsspørsmål. Tanken bak det å bruke semi-strukturert stil var å sikre at alle fikk informantene fikk noen av de samme spørsmålene vedrørende tema, samt gi rom for å dykke dypere i noen av svarene som ble gitt. Videre var intervjuguiden strukturert i temaer for å sikre kronologi på samtalen. Målet med intervjuene var å høre om informantenes egne erfaringer, refleksjoner og vurderinger studiens tema og problemstilling, og slik kunne åpne for ny og utvidet kunnskap (Bryman, 2016). Etersom jeg selv har vært utplassert i programmet Flere i arbeid under min praksisperiode i høst, bærer intervjuguiden noe preg av dette, blant annet i spørsmålsutformingen.

Alle informantene ble kontaktet individuelt via e-post med invitasjon om å delta i studien. Hver av dem fikk tilsendt informasjon om hva studien handler om, og hvorfor de var blitt valgt ut til å delta i studien. Videre ble informantene informert om hvordan studien skulle gjennomføres, deres anonymitet og mulighet for å trekke seg fra studien, samt hvordan dataene skulle bli oppbevart og lagret i ettertid. Alle informantene samtykket skriftlig på e-post. De fleste intervjuene ble gjennomført på

informantenes arbeidsplass, med unntak av én informant som ønsket å møtes på et offentlig sted, da vedkommende skulle videre til et annet sted etter intervjuet. Intervjuene varte mellom 40 og 50 minutter. Alle intervjuene ble tatt opp på en diktafon, og ble i ettertid transkribert.

Når det gjelder min rolle som forsker, ønsket jeg å foreta en hermeneutisk tilnærming, hvor et hovedpoenget her var at jeg som forsker stiller meg åpen, slik at jeg lar meg berøre av det informantene gir uttrykk for (Drageset & Ellingsen, 2010). Drageset og Ellingsen (2010) hevder at gjennom en åpen tilnærming til temaet, hvor både intervjuer og informant er engasjert og blir berørt, kan medvirke til å skape ny kunnskap. En utfordring som til tider dukket opp i denne sammenheng var at enkelte av informantene kunne prate mye og bevege seg vekk fra temaet, hvilket gjorde det i noen tilfeller vanskelig å komme tilbake til temaet uten at vedkommende skulle føle at jeg ikke var interessert i det hun eller han hadde å si. I andre tilfeller var det noen av informantene som svarte veldig kort på noen av svarene, som “vet ikke” eller “nei, det har jeg ikke noen tanker om”, hvilket gjorde at det ble vanskelig å stille oppfølgings spørsmål. Videre forsøkte jeg å passe på at informantene forsto hva jeg mente med de ulike spørsmålene, samt begreper som jeg brukte for å unngå misforståelser. Enkelte ganger ble det brukt tid på å gjenta og utdype spørsmålene, for å tydeliggjøre tanken bak de ulike spørsmålene.

3.5 Analysestrategi

Etter at alle intervjuene var gjennomført, ble de transkribert fortløpende, for deretter å bli nøye gjennomlest. Etterhvert som intervjuene ble lest, dukket det opp samtlige mønstre og ulike ideer til koding (Bryman, 2016), som utgjorde deler av det totale analysearbeidet. I følge Bryman (2016) kan kvalitative studier ofte være vanskelige å analysere, ettersom de kan ha en form som en stor samling ustrukturert tekstmateriale. For å analysere den innsamlede empiriske dataene fra intervjuene, tok jeg i bruk tematisk analyse (TA). Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og skildre mønstre i datamaterialet (Eggebo, 2020). En fordel med å bruke TA i analysearbeidet, er at det kan bidra til å organisere den innsamlede dataen i temaer, hvor temaene eksempelvis kan være like mønstre av meninger eller ideer (Bryman, 2016). TA-metoden er fleksibel og kan brukes til både empiridrevet og mer

teoretiske orienterte analyser (Eggebø, 2020). Koding ble her brukt som et verktøy for å analysere empirien. Koding kan benyttes ganske tidlig i analyseprosessen, ettersom det kun trenger en liten mengde innsamlet data for å praktiseres (O'Reilly, 2013). Videre kan koding som verktøy bidra til å redusere datamengden til en mer håndterlig mengde og identifisere felles mønstre i datainnsamlingen (Bryman, 2016).

Når det gjelder analysearbeidet i intervjuene med informantene, ble kodene kategorisert som individuelle og organisatoriske. I tillegg utformet jeg koder for informantenes egen beskrivelse av rolle som ressursperson, og hvordan vedkommende jobber med, tanker om eller er involvert i innovasjon- og samarbeidsprosesser. Etter å ha tatt i bruk koding og kategorisert i NVivo, utformet jeg en struktur med hovedkategorier og underkategorier. Hovedkategoriene bestod av: organisatoriske faktorer, rollen som ressursperson og utenforskap. Tabell 1 viser til hovedkategoriene og underkategoriene som er blitt brukt i analysen. Videre viser tabellen også antall intervjuer ("Files") som er referert i hver kategori, samt antall tekstutdrag ("References") som går inn under kategorien.

Name	Files	Refer...
Organisatoriske faktorer	4	34
Innovasjon	3	7
Samhandling og sams...	4	18
Utfordringer	4	7
Samstyring	4	28
Flere i arbeid	3	24
Utfordringer	3	9
Rollen som ressursperson	4	14
Innovasjon	3	5
Samarbeid	4	8
Utenforskap	6	20
Erfaring	6	6
Forebyggende tiltak	6	6
Oppfatninger	6	10
Utfordringer	2	6

Tabell 1: Hovedkategorier og underkategorier

Tabell 2 viser til antall koder og referanser som er hentet fra de ulike intervjuene. Grunnen til at det er betraktelig færre koder og referanser hos informant 5 og

informant 6, skyldes at disse intervjuene hadde en betraktelig kortere varighet enn de andre intervjuene. De to intervjuene ble gjort tidligere i høsten 2021, og handler i hovedsak om hvordan informantene selv har opplevd utenforskap. Disse intervjuene bestod av færre spørsmål og hadde kortere varighet, hvilket skyldes at kodene og referansene er få sammenlignet med de andre intervjuene. Tabellen bekrefter altså at det er en sammenheng mellom intervjuets varighet, og antall koder og referanser hvert intervju har.

Name	Codes	Refer...
 Informant 1	15	51
 Informant 2	15	57
 Informant 3	14	64
 Informant 4	10	20
 Informant 5	4	5
 Informant 6	4	5

Tabell 2: Koder og referanser fordelt på intervju

3.6 Kritiske refleksjoner

3.6.1 Troverdighet og validitet

I kvalitativ forskning er troverdighet det overordnede begrepet for gyldighet, pålitelighet og overførbarhet (Drageset & Ellingsen, 2010). En kan si at troverdighet i denne sammenheng er knyttet til åpen tilnærming, nøyaktighet, refleksivitet og evnen til å møte dynamiske utfordringer i intervjusituasjonen (Drageset & Ellingsen, 2010). Drageset og Ellingsen (2010) viser til at vurderingen av troverdighet i kvalitative forskningsintervju innebærer i hvilken grad forskeren har frembrakt resultater som er pålitelige, gyldige og overførbare. Bryman (2016) anser validitet som det viktigste kvalitetskriteriet i samfunnsforskning, og viser til at validitet er opptatt av integriteten til konklusjonene som genereres fra et stykke forskning. O'Reilly (2012) hevder at validitet handler om hvorvidt forskningen måler det den var tenkt til å måle; eller alternativt, om den er plausibel eller troverdig og om det er nok bevis for å støtte argumentet.

Gjennom hele studieperioden har jeg vært i jevnlig dialog med veileder vedrørende metodiske valg tilknyttet fremgangsmåte og design. Jeg har fått tilbakemeldinger og spørsmål rundt enkelte av mine valg og ulike overveielser som er blitt tatt, hvilket har gitt meg nyttige innspill som har gjort at jeg har reflektert ytterligere i mine videre valg i studien. Jeg har forsøkt å være nøye og bevisst i mine valg under hele studieprosessen, både når det gjelder valg av teori, utforming av intervjuguidene, hvilke temaer jeg ønsket å fokusere på, og hvordan jeg ville fremlegge studien for informantene. Videre har jeg satt av mye tid og vært nøye i mitt etterarbeid med transkriberingen av intervjuene. Forskningsprosessen er blitt presentert og beskrevet tidligere i kapittel 3, hvor også mange av mine overveielser er fremlagt. Redegjørelsen for forskningsprosessen har som formål å sikre en klar og gjennomsiktighet i forskningsprosessen, slik at det er mulig for andre forskere å følge de metodiske valgene som er blitt gjort, og på den måten styrke studiens validitet.

Hensikten med denne studien har vært å utvikle ny kunnskap om hvordan kommunen kan samhandle med lokale aktører og unge for å redusere antall unge utenfor arbeid. Til tross for at denne studien tar utgangspunkt i en enkel case, kan studien likevel potensielt sett ha overføringsverdi til andre som engasjerer seg i å jobbe med å redusere ungt utenforskap, eller i arbeid med andre komplekse samfunnsutfordringer hvor samhandling og samarbeid med ulike aktører spiller en rolle.

3.6.2 Refleksivitet

O'Reilly (2012) viser til at samfunnsforskere er en del av studiens verden, og ikke et slags objektivt, løsrevet forskningsverktøy. I følge Drageset og Ellingsen (2010), vil forskerens teoretiske perspektiver og faglige og kulturelle bakgrunn være sentrale forutsetninger for fortolkninger og de spørsmålene som kan stilles til datamaterialet. Refleksivitet betyr å være bevisst på at du som forsker tolker, analyserer, søker, sorterer, siler og til og med påvirker utfall ved din egen tilstedeværelse (O'Reilly, 2012). I kvalitative intervjuer er forskerens kompetanse og egnethet avgjørende for dataene som skapes (Drageset & Ellingsen, 2010). Videre er det sentralt om forskningen er relevant og har betydning, som i kvalitative studier ofte oppfylles

gjennom dokumentert refleksivitet, hvilket innebærer at forskeren har et kritisk blikk på egne ideer, rolle, bruk av metoder og tolkning (Drageset & Ellingsen, 2010).

I denne casestudien har min egen kunnskap og kjennskap til Flere i arbeid som case gitt meg et utgangspunkt for hvordan jeg har valgt å innsamle data gjennom intervju. Det har blant annet påvirket hvordan intervjuguiden ble utformet, hvilke spørsmål jeg har valgt å bruke, samt influert valg av informanter til studien. Videre kan min kjennskap til Flere i arbeid påvirket min retning i studien, og gjort at jeg ikke har stilt andre relevante spørsmål, og at min egen forståelse kan ha stått i veien for annet viktig kunnskap som kunne vært nyttige bidrag til det empiriske materialet.

3.6.3 Etske vurderinger

Denne studien er utformet og gjennomført i tråd med retningslinjene fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Videre er kravene om informert samtykke gjennomført under datainnsamlingen, hvilket er i henhold til NSD sine retningslinjer. Studien er blitt godkjent NSD.

Diskusjoner om etiske prinsipper i samfunnsforskning, og kanskje mer spesifikt om overtredelser av dem, har en tendens til å dreie seg om visse problemstillinger som går igjen, eksempelvis om det er gjort noe form for skade på deltakerne, om det er mangel på informert samtykke, om det er invasjon av personvernet eller om bedrageri er involvert (Bryman, 2016). Drageset og Ellingsen (2010) viser til at etiske vurderinger og avgjørelser ikke kun vil tilhøre en enkel del av intervjuundersøkelsen, men må vurderes gjennom hele forskningsprosessen. I følge Brinkmann og Kvale (2004) mettes kvalitativ forskning med moralske og etiske spørsmål spesielt på grunn av kompleksiteten ved å "utforske private liv og plassere kontoer på den offentlige arena". Videre peker dem på at kvalitative forskere må også tenke ut fra maktforholdene og de kulturelle forhold som de forsker under (Brinkmann & Kvale, 2004). Selv om informanten har gitt skriftlig samtykke, kan vedkommende være uforberedt på spørsmålene under intervjuet, og noen spørsmål kan virke mer sensitive eller utfordrende for informanten (Drageset & Ellingsen, 2010).

Når det gjelder etiske overveielser som er blitt gjort i denne studien, har et viktig aspekt her vært informantenes krav til privatliv, samt anonymisering av data. I denne kvalitative studien er datainnsamlingen basert på intervjuer med blant annet ressurspersoner som har viktige roller og posisjoner i kommunen, og som inngår i Flere i arbeid satsingen. Dette gjør at det blir vanskelig å sikre full anonymitet, spesielt siden det er fem av syv prosjektledere som er ansatt i kommunen, hvor tre av disse fem er blitt intervjuet. Ettersom denne studien benytter casestudie som forskningsstrategi, kreves det at konteksten redegjøres (Gerring & Seawright, 2008), hvilket i dette tilfelle handler om hvilke instanser og samarbeidspartnere som deltar i Flere i arbeid satsingen. For å sikre ressurspersonene fra kommunen en bredere form for anonymitet, oppgis det ikke hvilken avdeling i kommunen de er ansatt i, da dette ville gjort det mulig å identifisere dem. Videre er det ikke presentert noen opplysninger i sitatene som gjør det lettere å identifisere personene. Ved å ta hensyn til anonymisering av informantene, gjør dette det ytterligere vanskelig at resultatene som presenteres skal kunne være etterprøvbare (O'Reilly, 2012). I følge O'Reilly (2012) har sikring av anonymitet fortrinnsrett i denne sammenheng.

4 Resultater

Videre vil jeg presentere resultatene fra intervjuene med ressurspersonene fra kommunen, forsker- og fageksepert på samhandling, samt to personer som har opplevd utenforskap tidligere. I tillegg vil det i dette kapitlet presenteres data fra aktuelle dokumenter. Først vil jeg presentere programsatsingen Flere i arbeid, programmets kontekst og ulike ressurspersoners rolle inn mot programmet. Til slutt knyttes resultatene opp mot temaene som er belyst i kapittel 2.

4.1 Kommunens satsning på Flere i arbeid

Programsatsingen Flere i arbeid ble igangsatt av bystyret i Kristiansand i april 2021, og har som mål å få flere personer inn i arbeidslivet og redusere andelen utenfor (Kristiansand kommune, 2021b). En av måtene kommunen tenker å gjøre dette på, er ved å styrke samhandlingen mellom ulike områder og hos ulike samfunnsaktører (Kristiansand kommune, 2021b). Ungt utenforskap har vært et omtalt

samfunnsproblem som har vært i flere år (Erichsen, 2018). Ettersom denne andelen ikke har hatt en synkende kurve, kan dette peke på ytterligere behov for å tenke nytt om hvordan kommunen og andre lokale aktører kan jobbe mot å redusere denne andelen, med fokus på å finne nye måter å gjøre samarbeid - på tvers av sektorer (Kristiansand kommune, 2021b).

4.1.1 Programorganisering

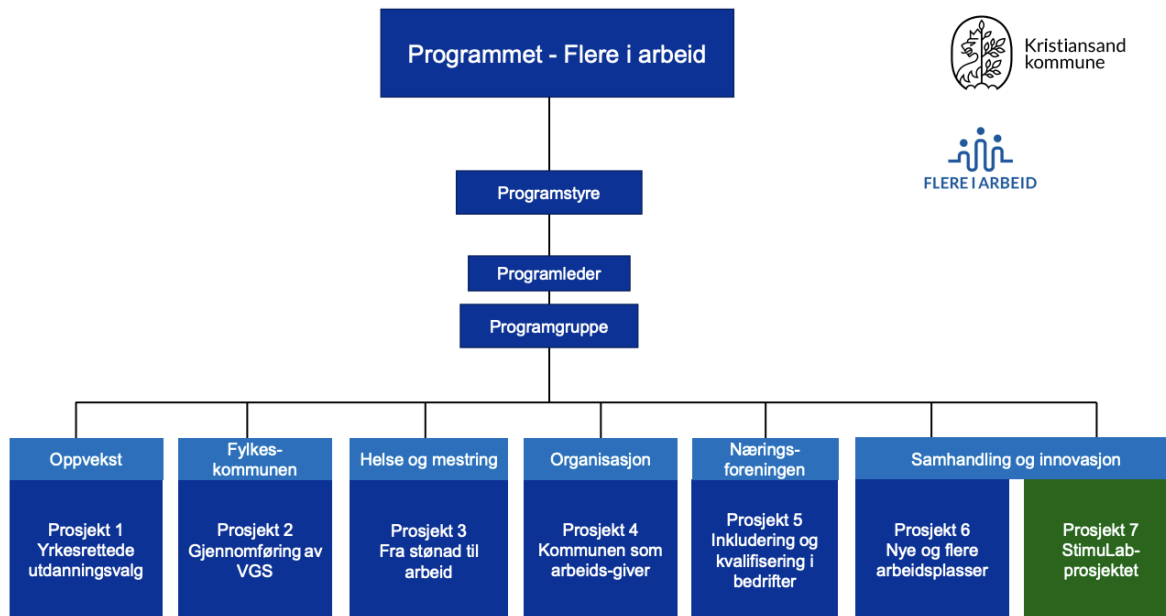
Flere i arbeid som program er basert på en samstyringsmodell der kommunen samhandler med andre partnere i et forpliktet samarbeid gjennom programstyret (Kristiansand kommune, 2021b). Programorganiseringen utgjør en formell plattform for å jobbe med samhandling og endringer på tvers av ansvarsområder (Kristiansand kommune, 2021b). Ved å organisere prosjektene i et felles program, kan ressurser og aktiviteter lettere sees i sammenheng, og gi større samlede gevinster (Kristiansand kommune, 2021b). Tre av prosjektene skal jobbe med å utvikle nye løsninger som kan gjøre det enklere å kvalifisere personer i målgruppen. Disse prosjektene er;

1. Yrkesrettede utdanningsvalg
2. Gjennomføring av videregående utdanninger
3. Fra stønad til arbeid

Tre av de andre prosjektene skal utvikle nye løsninger som kan gjøre det enklere for bedrifter og arbeidsgivere (sekundærmålgruppene) å inkludere personer som stiller svakere i arbeidslivet (Kristiansand kommune, 2021b). Disse er;

4. Kommunen som arbeidsgiver
5. Inkludering og kvalifisering i bedrifter
6. Nye og flere arbeidsplasser

Det syvende prosjektet skal se på mulighetene for systemendringer og innovasjonsmuligheter på tvers av de 6 andre prosjektene (Kristiansand kommune, 2021b).

Figur nr. 1. Viser programorganiseringen for Flere i arbeid, 2021, av Kristiansand kommune. (https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/5e2697be0447429fa79ff1e111e8b86a/info-om-programmet_hjemmeside_versjon_1.pdf).

4.1.1.1 Programstyret

Programstyret består av ulike direktører fra forskjellige områder i kommunen, samt representanter fra næringsforeningen i Kristiansandsregionen, Agder fylkeskommune, NAV Agder og UiA (Kristiansand kommune, 2021a). Ved jevne mellomrom skal programstyret vurdere om programmet leverer som forventet for å oppnå visjonene og fremtidsbeskrivelsen. Det er kommunedirektøren i Kristiansand som har beslutningsmyndighet når det gjelder programmets prioriteringer, en myndighet som er delegert fra bystyret. Øvrige deltakere i programstyret har en rådgivende rolle i det som gjelder programmets prioriteringer (Kristiansand kommune, 2021b). Programstyrets rolle innebærer å drøfte prinsipielle og overordnede beslutninger, anbefale prioriteringer av ressurser og behandle forslag til igangsettelse av eventuelt nye prosjekter. Videre skal programstyret gi arbeidet en strategisk forankring og retning, være pådriver for felles mål og gevinstrealisering, sikre sammenhenger og avhengigheter, og bidra til bemanning i prosjektene (Kristiansand kommune, 2021b).

4.1.1.2 Programleder

Programleder har en rolle som endringsleder, som innebærer å sikre programmets interessenter nødvendig informasjon, gi mulighet til å påvirke programmet, og involvere og bidra til positive holdninger til programmet og prosjektene ivaretas og at en (eventuell) negativ holdning håndteres (Kristiansand kommune, 2021b). Videre er det programleders ansvar å koordinere arbeidet i de ulike prosjektene. Dette gjøres ved at programleder både sitter i alle prosjektstyrene, forbereder saker til programstyret og ved å tilrettelegge for felles kunnskapsgrunnlag og felles bruk av ressurser i programmet (Kristiansand kommune, 2021b). Programleder inviterer videre til felles samlinger med alle prosjektledere, for å sikre bedre koordinering mellom prosjektene.

Når det gjelder rapporteringslinjer i programmet skal programleder rapportere fra programmet til programeier (og til programstyret), med utgangspunktet i prosjektledernes rapporteringer. Programeier rapporterer videre til kommunedirektørens ledergruppe som kommunens porteføljestyre for programmet med utgangspunkt i programleders rapportering (Kristiansand kommune, 2021b).

4.1.1.3 Prosjektledere og programgruppen

Programmet er organisert i sju tematiske områder, hvor hvert tema skal utvikles som prosjekt i programmet. I hvert av de sju prosjektene, kan det utvikles delprosjekt i tillegg til leveranser. Det kan også komme nye prosjekter underveis i programperioden. Hvert prosjekt skal ha en dedikert prosjektleder som skal ha den daglige ledelsen av prosjektet (Kristiansand kommune, 2021b). De sju prosjektlederne utgjør programgruppen (Kristiansand kommune, 2021b). Rollen som prosjektleder innebærer ansvar for å levere de nødvendige produkter innenfor de rammer og begrensninger som er definert i programmet og prosjektforslaget, sikre at medlemmene av prosjektgruppen samarbeider godt og leverer i henhold til plan. Videre skal de bidra til sammenheng med de andre prosjektene i programmet, samt rapportere til programleder og til prosjekteier (Kristiansand kommune, 2021b). Noen av prosjektlederne er ansatt i Kristiansand kommune, andre i fylkeskommunen, og noen er ansatt i næringsforeningen (Kristiansand kommune, 2021b).

4.1.2 Informantenes rolle

I styringsdokumentet til programmet fremkommer det at prosjektlederne som ressurspersoner har ansvar for den daglige ledelsen av hvert sitt prosjekt, samt passe på at prosjektet leverer i henhold til planen (Kristiansand kommune, 2021b).

Hvordan dette arbeidet er koordinert fremkommer imidlertid ikke klart i styringsdokumentet. Dermed vil prosjektlederne sannsynligvis ha en viss frihet i hvordan de ønsker å organisere sitt prosjekt, deriblant hvem de velger å involvere eller samarbeide med i prosjektet, og hvordan oppfølgingen av leveransene skal skje.

I programmet er det totalt syv prosjektledere, hvor fem av disse er ansatt i Kristiansand kommune. Tre av informantene i denne studien representerer kommunen, og innehar rollen som prosjektleder for hvert sitt prosjekt som inngår i programmet Flere i arbeid. De tre informantene har alle i det daglige roller som rådgivere, og er involverte i ulike strategiske overordnede planprosesser.

En av de andre informantene innehar en rolle som forsker, og er fagekspert på feltet vedrørende samhandling. Vedkommende arbeider med kunnskapsutvikling rundt sosiale problemer, og har i flere sammenheng jobbet mye med samhandlingsprosesser mellom kommunale tjenester og ideelle frivillige organisasjoner.

De siste to informantene har tidligere opplevd utenforskap i en ung alder, og har praktisk kunnskap og erfaring med hvordan det er å bli stående utenfor arbeidslivet. I dag er begge informantene ansatte, hvor den ene innehar en rolle som miljøterapeut og den andre som erfaringsmedarbeider.

Informantene i denne studien viser til ulike vinklinger og tilnærminger til utenforskaps-problematikken. Informantene som selv har opplevd utenforskap mener det er viktig å involvere unge som har opplevd å falle utenfor systemet, og vet hva det vil si å stå utenfor arbeidslivet. De argumenterer for at dette kan bidra med en bredere kunnskap om hva de som står utenfor kan oppleve som vanskelig og problematisk i møte med systemene som skal hjelpe dem inn i arbeidslivet, samt hva som har vært viktige og motiverende faktorer for å skulle søke seg inn i arbeidslivet,

eller hva som skal til for å bli værende i jobb. Videre hevder informantene at de i mange tilfeller kan føle seg misforstått, og at de som tar valg på vegne av dem ikke nødvendigvis vet hva som er viktigst eller hvilke faktorer som har stor betydning for den enkelte som opplever utenforskap. Ressurspersonene fra kommunen gir på sin side ytterligere kunnskap om hva det er som gjør det vanskelig å planlegge eller legge til rette for at unge skal lettere kunne komme inn i arbeidslivet, blant annet gjennom systemendringer. Til slutt gir informanten som forskeren på samhandlingsfeltet et nytt perspektiv, og blir på mange måter et slags bindeledd mellom kommune og «pårørende», og viser til problematikken for begge parter sett fra sidelinjen.

4.2 Ung utenforskap som kompleks samfunnsutfordring

Til tross for sine ulike roller og innsynsvinkler, anerkjenner alle informantene at ungt utenforskap er et komplekst samfunnsproblem som trenger å få mer oppmerksomhet. Hvilke faktorer som virker inn på at unge havner i utenforskap og hva som skal til for å hjelpe dem inn i arbeidslivet, er det imidlertid noen ulike oppfatninger om blant informantene. De tre informantene fra kommunen, med roller som prosjektledere i Flere i arbeid, viser til en bred og overordnet kunnskap om utenforskapstematikken, hvilket baserer seg hovedsakelig på tidligere arbeidserfaringer hvor de i ulike settinger har enten møtt de unge som havner i utenforskap, deres pårørende eller de som jobber med å få dem inn i systemene igjen. Informantene som tidligere har opplevd utenforskap selv, viser til erfaringsbasert kunnskap om tematikken. Informanten som forsker (Informant (F)) viser til forskningsbasert kunnskap både når det gjelder utenforskapstematikken, men også når det gjelder samhandling mellom offentlig og privat sektor.

4.2.1 Informantenes forståelse av ungt utenforskap

Informantene fra kommunen hadde en relativt lik oppfatning av hva ungt utenforskap er. De fleste mente det handlet om unge, som av ulike grunner, faller ut av utdanningsløpet eller har vanskeligheter med å komme inn i arbeidslivet. En av informantene fra kommunen sa følgende når vedkommende fikk spørsmål om hva deres oppfatning er om begrepet ungt utenforskap:

Utenfor enten utdanning eller arbeid (Intervju, informant 2).

En annen informant fra kommunen viser til at det i mange tilfeller er en sammenheng mellom det å falle ut av skole eller utdanning, og det å bli stående varig utenfor arbeidslivet. Vedkommende hadde en følgende oppfatning av ungt utenforskap:

Det er ganske mange kategorier tror jeg av de som faller ut av skolen, og som jeg da definerer som utenforskap, for da faller du ut i det landskapet som skal kvalifisere deg til jobb. Og får du ikke kvalifisert deg til jobb, så faller du veldig langt utenfor (Intervju, informant 1).

Den tredje informanten fra kommunen viste til at de i vedkommendes prosjekt hadde brukt mye tid på å diskutere hva ungt utenforskap betyr for dem, og hvilke aspekter ved begrepet de ønsker å fokusere på. Informanten gav følgende beskrivelse av begrepet ungt utenforskap:

Det er jo et begrep som blir brukt mye, og som kan stå i fare for å bli litt utvannet. Og det er noe vi har brukt litt tid på i mitt prosjekt – å snakke om hvordan definerer vi det, hva er det egentlig betyr for oss. Fordi man har nemlig litt forskjellige bilder av det. Noen ser for seg barn som blir mobbet på skolen og har ikke venner, men den betydningen det har i mitt prosjekt er jo hvertfall de som faller ut av et utdannings- og kvalifiseringsløp og enten på den måten at en ikke er i stand til å komme inn i arbeidsmarkedet i en voksen alder, eller også de som faller ut av arbeidsmarkedet og står utenfor det fellesskapet som det å ha en tilhørighet til en jobb eller en klasse på en skole gir (Intervju, informant 3).

Informanten som er forsker viste til en litt annen forståelse av ungt utenforskap som dreier seg om strukturer, prosesser og kulturer, hvilket vedkommende mener kan være med på å definere om en person er innenfor eller utenfor i et samfunn:

Jeg tenker det at utenforskap i bred forstand kan være strukturer, det kan være prosesser, det kan være mekanismer, det kan være kulturer som er med på å definere og påvirke hva som er innenfor eller utenfor i et samfunn. Og det kan være utdanning i vår vestlige kontekst, eller det kan være arbeidslivet i vår vestlige kontekst, eller det kan være det å leve et familieliv eller å ha foreldreskap eller mange forskjellige ting. Men igjen, i norsk kontekst da, så blir det jo ofte knyttet til eksempelvis arbeidsliv eller videregående utdanning eller klasser, og den type ting (Intervju, informant 4).

Videre viste informantene til at det er flere ulike årsaker til hvorfor unge kan havne i utenforskap. En av informantene fra kommunen viste til at utenforskap i mange tilfeller kan ha flere bakenforliggende faktorer som påvirker de unges møte med utdanning og arbeidslivet:

De (unge i utenforskap) har hatt en ballast med seg som har gjort at de strever litt med både det å konsentrere seg om skole, siden de har så mye på privaten som gjør at det å gå inn i en skolehverdag er komplisert for dem... Og da er det lettere for dem, tror jeg, å dette ut, og si at de ikke orker skolen (Intervju, Informant 1).

En annen informant fra kommunen viser til at de nærmeste rollemodellene kan ha en stor innflytelse på om unge havner i utenforskap:

De nærmeste rollemodellene har utrolig mye å si. Foreldre først og fremst, og andre voksne som er rundt de. Er de aktive i samfunnslivet eller melder de seg ut? Jeg tror det har veldig mye å si at de får støtte fra personer som er de nære. Så jeg tenker at de som ikke har det hjemme da, er det veldig viktig at de har noen andre. Det kan for eksempel være en fagarbeider på en skole, som jeg har sett flere ganger kan bety utrolig mye for enkelte elever (Intervju, informant 2).

Videre peker informanten som innehar rollen som forsker på sammenhengen mellom kulturelle og strukturelle faktorer, og tilgang på sosiomaterielle ting kan påvirke unge og utenforskap:

*Det kan jo både være på det kulturelle, det strukturelle og klasse eksempelvis, men for å ta noen eksempler så dette med foreldreskap, familieforelderskap, og omsorgspraksiser kan påvirke helt klart. Vi vet jo også, at hvis du tenker på utenforskap som hvilke deler av arbeidslivet som en har **tilgang** til eller ikke, så vil jo foreldrenes bakgrunn ha veldig mye å si, men da er vi kanskje over på den type utenforskap der vi er på grensen til å kunne kalle det et utenforskap, for det kan jo være veldig gode alternativer til det. Det kan være sosiomaterielle ting, som tilgang til goder og den type ting, fattigdom – altså økonomisk fattigdom i familier knyttet til sosial deltakelse, men der også er nok mitt antropologiske perspektiv fokusert mye inn på hvordan det skapes ulikhet, og ulike grader av konsekvenser når det gjelder ulikhet (Intervju, informant 4).*

En av informantene som selv har opplevd utenforskap, viser til at mange unge som opplever utenforskap kan ha fått negative kommentarer eller tilbakemeldinger opp igjennom som har gått utover selvtilliten og gjort det blir vanskelig å fullføre skole eller det å skulle søke seg inn i et arbeidsliv:

De fleste har blitt fortalt opp igjennom at de ikke er gode nok, at ikke de klarer det, at de kanskje er dumme. (Intervju, informant 5).

Videre fortalte samme informant at det for vedkommende selv var lettere å fokusere på sine egne begrensninger, fremfor å kartlegge hvilke potensialer vedkommende sitter med eller kunne tilby:

Jeg har jo slitt med å se hva jeg har å tilby, i og med at jeg har vært litt i rus... ganske mye faktisk... Jeg har vært på utsiden og prøvd å karre meg tilbake igjen. (Intervju, informant 5).

Oppsummert ser en at det fremkommer flere interessante refleksjoner og nyanser i intervjuene rundt kompleksiteten knyttet til ungt utenforskap, og hvilke faktorer som kan påvirke at unge havner i utenforskap. Informantene fra kommunen hadde en relativt lik oppfatning om at ungt utenforskap handler om unge som faller ut av skolegang, får det vanskeligere med å komme inn i arbeidslivet, som gjør at de har større risiko for å bli stående uten arbeid. Informanten som er forsker, viser imidlertid til at utenforskap handler om strukturer, prosesser og kulturer som er med å definerer om man er innenfor eller utenfor i et samfunnet. Hvilke faktorer som påvirker at unge havner i utenforskap var det noen ulike oppfatninger om. Informantene fra kommunen fokuserte hovedsakelig på at sårbare overganger i skolen, og foreldrenes støtte og bakgrunn kan være påvirkende faktorer for at unge havner i utenforskap, mens informantene som selv har opplevd utenforskap viser til at negative kommentarer, manglende følelse av mestring og tilhørighet kan virke inn på at unge havner i utenforskap og sliter med å finne veien tilbake til utdanning eller arbeidslivet, mens forskeren var opptatt av dypere samfunnsstrukturer, og hvordan økonomisk ulikhet kan skape utenforskap.

4.3 Større vekt på samhandling og sosial innovasjon

Det fremkom under intervjuene noe ulike oppfatninger blant informantene om hva som skal til for å forebygge ungt utenforskap. Informantene fra kommunen redegjør for hva det er kommunen kan gjøre for å forebygge ungt utenforskap, og fokuserer hovedsakelig på behovet for systemendringer med samhandling og innovasjon som pådrivere. Ressurspersonene fra kommunen tar utgangspunkt i programmet Flere i arbeid, som er Kristiansand kommunens nye initiativ og satsning for å både forebygge og redusere ungt utenforskap. Flere av informantene fra kommunen viser til at det er helt nødvendig å ha samarbeid på tvers av sektorer for å kunne forhindre i en større grad at unge havner i utenforskap. En av informantene fra kommunen viser til viktige samarbeid når det gjelder sårbare overganger i skole og utdanningsløp:

Vi har jo veldig gode forutsetninger, men det er jo klart at kommunen kan ikke gjøre det alene. Og det er jo en av fordelene med programmet her, at vi har fått

til den riggen hvor vi kan samarbeide med de andre, alt fra privat sektor til fylkeskommunen, som jo er en veldig viktig samarbeidspartner når det gjelder disse overgangene i skoleløpet, og til universitetet med utdanninger så de også tar inn over seg hva slags kompetanse de som skal ut å jobbe i fremtiden skal ha, slik at ting henger sammen (Intervju, informant 3).

En annen av informantene fra kommunen peker også på behovet for samarbeid på tvers av sektorer, og gav uttrykk for at de samarbeidene som har vært frem til i dag, muligens ikke har vært gode nok:

Ved å sette i gang dette programmet, så ønsker de at vi skal se på hvordan selve kommunen, men også i samarbeid med fylkeskommunen og med NAV og med andre, på hvordan er det vi faktisk jobber med de unge for å kvalifisere dem til utdanning og jobb, men også hvordan jobber en med de unge som kommer inn på sosial stønad? Og hvordan jobber vi med å få de ut av dem? Sånn som jeg tolker oppgaveutvalget, så er det en erkjennelse om at vi har ikke jobbet godt nok. Kanskje går det på at vi ikke har samarbeidet godt nok med de ulike instansene, eller at vi har så mange ulike tjenester at vi sender disse ungdommene fra det ene til det andre (Intervju, informant 1).

Samme informant hevder at fylkeskommunen og NAV er noen sentrale eksterne samarbeidspartnere for kommunen, og at direktørområdene er viktige interne samarbeidspartnere for å kunne jobbe med å redusere ungt utenforskap gjennom programmet Flere i arbeid:

Fylkeskommunen mener jeg er en viktig samarbeidspartner, siden vi skal skape flere arbeidsplasser, og vi skal skape flere lærefag og prøve å være litt innovative på det. Så fylkeskommunen er viktig aktør der. NAV er også en veldig viktig aktør, fordi vi får kandidater derfra, altså de som står utenfor, de får vi fra NAV... Og så, kanskje det viktigste samarbeide for oss er med direktørområdene, for det

er der vi skal motivere våre ledere til å tenke litt annerledes når de rekrutterer...
(Intervju, informant 1).

Når det gjelder samhandling mellom kommunen og de unge var det en av informantene som hadde fått noen gode erfaringer siden programmets oppstart. En av informantene fra kommunen fortalte om en positiv opplevelse når de gjaldt denne samhandlingen:

Vi er jo positivt overrasket over hvordan vi er blitt tatt imot av de unge som vi har hatt kontakt med så langt. Og jeg har nok tenkt at de kom til å virke litt uinteressert, men de har jo tvert imot takket for at de har fått snakket med oss, og at vi vil lytte til deres historie. Og det viser jo igjen hvor viktig det er med det å bli sett og det å bli hørt, og at kommunen tar seg tid til å lytte til en opplevelse, til et ungt menneske som har hatt en litt vanskelig vei igjennom det. Så det har vært en positiv bonus, som jeg ikke en gang hadde tenkt så mye over. Og det gjør jo at det er mer meningsfylt og at man får det engasjementet (Intervju, informant 3).

Informanten som forsker viste til at det å ha tydelige rammer og retningslinjer for hva et samarbeid skal være og inneholde er viktige og avgjørende faktorer for et godt samarbeid på tvers av sektorene:

Det å lage en tydelighet for hva det skal være, og hva det ikke skal være. Hvis det skal være et demokratiserende grunnlag for det, så tenker jeg at det er førende for at en skal legge til rette for å skape muligheter for det. Altså åpne opp for nye muligheter til å delta, bli involvert, belyse ting fra ulike ståsteder, kunne argumentere, både dele perspektiver – men også argumentere og sette ting opp mot hverandre, men det skal foregå på noen gitte premisser. Og det er kjempe viktig, for hvis en ikke etterlever det, så skal det være mulighet til for andre å si at dette er skinnsprosesser da (Intervju, informant 4).

Videre var det flere av informantene som viste til behovet for å prøve ut nye ting. En av informantene fra kommunen viser til flere muligheter programmet Flere i arbeid kan være med å gi og legge til rette for, gjennom det handlingsrommet programmet har fått, men vedkommende hevder at disse potensielle endringene ikke er helt enkle å leve ut i praksis i en hverdag i kommunen:

Litt av målet her med programmet er jo å prøve å utfordre det handlingsrommet som kommunen har for å kunne ikke bare reagere og levere på alle driftsoppgavene, men også tenke litt endringer og utviklinger og hva som må til. Så det å gjøre noe grep og handle på andre måter, er det jo ikke noe tvil om. Men det er ikke så lett å få til i praksis, og det er jo derfor man trenger et program for å kunne få til de rommene til å faktisk prøve ut nye ting, for det er vanskelig i en vanlig hverdag i en kommune. Og så er man jo også underlagt nasjonale føringer ikke minst, så det er jo klart at det er jo noen grenser for hvor mye man kan få til (Intervju, informant 3).

Videre forteller samme informant at det er behov for at systemene i en ytterligere grad skal kunne tilby individuell tilpasning for de unge. Informanten viser til at tanken om at det å gi like tilbud til befolkningen, ikke nødvendigvis gir ønskede eller gode resultater, og at det derfor er viktig å tilrettelegge for mer individuell tilpassede tilbud:

Og det å komme bort fra at «vi har jo likt tilbud til alle i Norge», men likt tilbud gir ikke likt resultat. Så en må inn og se hvem det er som har behov for ekstra støtte og løft... (Intervju, informant 3).

Samme informant viser til behovet for å involvere de unge helt i begynnelsen av ulike prosesser, og at dette kan være gode og viktige bidrag for å kunne gi unge flere tilbud som er mer individuelt tilpasset til den enkelte som er i en sårbar situasjon når det gjelder skole eller arbeid, ved å bruke deres erfaringsbaserte kunnskap:

i mitt prosjekt så skal vi jobbe ut fra en tilnærming som kalles «tykk samskapning», og det vil si den mest radikale formen for samskapning, hvor en

ikke bare ber om unges innspill når vi har utarbeidet noe, men å faktisk ha de med helt fra start. -Altså, de skal være med å definere hva utfordringen er, og hva som kan være mulige løsningsspor (Intervju, informant 3).

Informanten som forsker hevder at for å kunne redusere ungt utenforskap, så er det viktig å legge til rette for at de unge selv kan finne egne måter å oppleve innenforskap på, og vektlegge det som virker som helsefremmede:

For å redusere utenforskap, så tror jeg nettopp at det å legge til rette for at folk selv kan finne sine måter å oppleve innenforskap er viktig... Det dreier seg mye om å legge til rette for at folk kan leve sine liv på gode måter, på måter som tjener dem selv godt, som gjør at de har en god helse, lever rike liv, oppleve gode relasjoner, og som sånn sett er knyttet til et helseperspektiv eller samfunnshelse- eller sosialhelseperspektiv, som da fremhever det friske mer enn det syke (Intervju, informant 4).

Videre forteller samme informant at det er helt nødvendig å skape noe nytt, og at ved å få vekst i unges innenforskap, vil det automatisk gi en reduksjon i andelen som opplever utenforskap:

*For det å løse et problem som utenforskap, det lar seg på et vis ikke løse. Du kan ikke bare krysse av, men du må **skape noe nytt**. Og dersom du får vekst i folks innenforskap, så vil du da automatisk få en reduksjon i utenforskap (Intervju, informant 4).*

4.3.1 Opplevelse av tilhørighet og mestring

Flere av informantene pekte på viktigheten av at de unge opplever mestringsfølelse og tilhørighet, og dette kan fungere som forebyggende faktorer for at de unge skal fullføre skolegang, men også når det gjelder den videre veien inn i arbeidslivet. En av informantene fra kommunen viser til at det er viktig samt behov for å følge opp de unge under de sårbare skoleovergangene i barne- og ungdomsårene:

Dette med følelsen av å høre til, bli sett og ha verdi helt fra start, hvor viktig det er. Og så er det disse overgangene som en vet er særlig sårbare, og det er da vi som kommune har et handlingsrom, om det da er oppstart i barnehage og overgang fra barnehage til skole, det er jo sånn særlige sårbare perioder, hvor en ser at noen trenger mer støtte for å komme greit gjennom løpene (Intervju, informant 3).

En annen av informantene fra kommunen viste til behov for mer praktiske opplevelser i skolegangen, slik at elevene tidlig får en opplevelse av mestring og for å lettere kunne se selv hva de er gode på, hvilket kan hjelpe dem på veien videre i valg av karriere og arbeid:

Det er veldig viktig at ungdommene får flere praktiske opplevelser i ungdomsskolen, at de får mer mestringsopplevelser, slik at de blir bedre satt i stand til å velge riktig (Intervju, informant 2).

En av informantene som tidligere har opplevd utenforskap, pekte på viktigheten av å finne arbeid som en trives med og følelsen av mestring, for å skulle søke inn i arbeidslivet:

Det jeg tror at det som må til for at unge skal komme inn i arbeidslivet, er at de kan få muligheten til å få en jobb de trives i, med noe de liker, og der de kan få lov å få rom til å være seg selv og kjenne på mestring (Intervju, informant 6).

Videre forteller informanten om hva som har vært viktig for vedkommende personlig for å bli værende i arbeidslivet:

Det som har vært det viktigste for meg, er å kunne komme til en plass der jeg ikke blir dømt for den jeg var. Der jeg også får rom for å vokse, der jeg får mye tillit og kan gi tillit, og ikke føler meg annerledes. Her (i den nåværende jobben) har jeg lært å kjenne på å være en kollega. Jeg er så mye mer enn det jeg egentlig

har trodd. Og at jeg får muligheten til å bruke min bagasje som en styrke i møte med jobben min (Intervju, informant 6).

Den andre informanten for som har opplevd utenforskap, viser til viktigheten av at de unge får en opplevelse av at de er viktige bidragsyttere og at de har ressurser å komme med:

Jeg tenker det at de får tid til å finne sine egne ressurser, at de treffer noen som ser de som de er, og gir en mulighet til å utforske seg selv litt. Det er kjempeviktig (Intervju, informant 5).

Samme informant fortalte at det hadde vært svært viktig for vedkommende selv å bli sett av noen som heiet og som så potensialet i vedkommende:

Det som gjorde at jeg kom meg tilbake igjen til arbeidslivet, det var rett og slett det at jeg traff ei fantastisk dame som så meg for den jeg var, som så hele bildet av meg og mine ressurser (Intervju, informant 5).

Oppsummert ser en at det var flere av informantene som vektla viktigheten av at de unge opplever mestringsfølelse og tilhørighet for at de skal bli værende i utdanning eller arbeid. Informantene fra kommunen viste til at det er behov for å starte allerede i tidlig skolegang med å følge opp den enkelte, og hjelpe dem gjennom de kommende sårbare overgangene i skolegangen. Videre fremkommer det ytterligere behov for å tilrettelegge for mer praktiske opplevelser i skolen, hvilket kan bidra til at de unge kan kjenne på mestring, samt se hva de er gode på, som videre kan hjelpe med videre utdanningsvalg eller i valg av fremtidig jobb. Informantene som tidligere har opplevd utenforskap, viser til hvor viktig det er at unge har personer rundt dem som heier på dem og som kan se potensialet i dem. I tillegg vektla disse informantene at det er viktig at de unge ikke blir dømt for deres bakgrunn eller sine tidligere valg i livet, men at de får en opplevelse av tillit, samt rom til å vokse. Videre viste informanten som forsker til at noen unge kan ha samfunnsstrukturer i mot seg allerede fra når de blir født. Disse strukturene er dype strukturelle skiller, som kan skape ulikhet for unge på flere ulike måter.

4.3.2 utfordringer for samhandling og sosial innovasjon

Informantene fra kommunen er alle enige om at kommunen er helt avhengig av å samarbeide med andre aktører for å kunne redusere ungt utenforskap. Informantene pekte på flere utfordringer både når det gjelder samarbeid, men også utfordringer som kan oppstå når en skal forsøke å drive frem ønskede eller etterlengtede endringer og innovasjoner på systemnivå. En av informantene fra kommunen viser til frykten for at hvert prosjekt som inngår i Flere i arbeid, skal preges av silotankegang. Vedkommende mente at dette kan stå i veien for et godt samarbeid mot å redusere ungt utenforskap:

Det som vi har fryktet mye er dette med silo-tenkningen, altså at hvert prosjekt blir seg selv nok (Intervju, informant 1).

En av de andre informantene fra kommunen viser til at det tidligere har vært tendenser til en mer silo-tankegang, som har gjort det vanskelig å få det totale bilde av tiltak som finnes for å hjelpe unge inn i arbeid:

Min forståelse er at det som har blitt gjort før har vært at en aktør har gjort det eller det, og så har en annen gjort det eller det, og så har man ikke visst det totale bilde av hva som egentlig er av tiltak og hvordan kvalifiseringsløpene som de unge går igjennom – hvordan de ser ut og hvor barrierene er, hvor fallgruvene er eller hvor de faller ut, ingen har hatt det store bilde (Intervju, informant 3).

En annen av informantene fra kommunen viste til at lite tålmodighet blant politikerne kan skape press, samt gjøre det vanskelig å drive frem endringer som gir varige positive resultater:

det kan nok bli litt utfordrende med noen politikerne som er veldig utålmodige. Fordi jeg vet jo at sånt arbeid som dette går veldig mye på holdningsarbeid, og det vet vi tar lang tid. Så det er ikke sånn at vi bare kan knipse med fingeren, så

er det løst. Vi må sette i gang noen gode tiltak, og så kommer vi til å se noen gode resultater på sikt da (Intervju, informant 2).

Videre uttalte en av informantene at det er fort å oppleve stress ettersom det kan være en underliggende forventning og press på at programmet Flere i arbeid og hvert prosjekt skal kunne levere gode resultater allerede tidlig i programperioden:

Utfordringen er jo at en er så driftsfokusert, og skal levere, og blir målt på, masse parametere, og det er jo noe en må forholde seg til (Intervju, informant 3).

Informanten som er forsker, viser til at noe av det som kan stå til hinder for et godt samarbeid, er dersom samarbeidene utgir seg for å være noe helt annet enn det faktisk er. Informanten uttalte at følgende faktorer kunne stå i veien for et godt samarbeid mellom kommunen og andre aktører:

Helt klart skinnprosesser, altså hvis noe er noe annet enn det det utgir seg for... Og bremse opp eller påpeke dersom noe skulle bevege seg i retning av uhensiktsmessige forskjeller, type hierarkier eller at ting foregår på ikke likeverdige premisser og den type ting... For dersom du ikke har tilstrekkelig med struktur rundt dette, så klapper det veldig fort sammen (Intervju, informant 4).

En annen av informantene fra kommunen viser til utfordringer som kan oppstå når det gjelder samhandling med de unge. Vedkommende fortalte at noe av det som er vanskelig med denne samhandlingen, er nettopp det at det kan være vanskelig å finne de unge som opplever eller har opplevd utenforskap. Dette gjør det i mange tilfeller «lettere» å heller gjøre interne samarbeid:

For det er klart at det er krevende å finne fram til disse unge. Det er jo mye lettere å samarbeide internt (Intervju, informant 3).

Oppsummert fremkommer det under intervjuene at det er flere ulike oppfatninger blant informantene om hva som skal til for å redusere ungt utenforskap. Det informantene imidlertid kunne si seg enige om, var at en aktør alene ikke kan løse en kompleks samfunnsproblematikk som ungt utenforskap. Det fremkom under intervjuene at samarbeid mellom kommunen, NAV og fylkeskommunen er viktige samarbeidspartnere i denne sammenheng. Videre er det interne samarbeidet med ledere i kommunen viktige, samt nødvendig at de er motiverte til å samtykke og innføre endringer på systemnivå. Informanten som forsker vektla viktigheten av å lage tydelighet for hva et slikt samarbeid skal være og ikke være, slik at en unngår skinnprosesser. Enkelte av informantene viste til behovet for at flere tiltak er mer individuelt tilpasset, og at det da er viktig å involvere flere unge tidlig i prosesser med å utforme slike individuelle tiltak. Videre viste informantene til flere faktorer som kan gjøre det vanskelig for kommunen å samhandle andre lokale aktører, og som kan stå i veien for å drive frem sosiale innovasjoner. Informantene fra kommunen vektlegger at press og utålmodighet fra politikerne kan gjøre det vanskelig å drive frem gode og varige innovasjoner på systemnivå. Det fremkommer videre at slike innovasjonene ikke er noe enkel «quick fix», men krever tid. Videre fremkommer det blant informantene fra kommunen at silo-tankegang kan stå i veien for at samarbeidene skal nå sitt fulle potensiale. En av informantene fra kommunen pekte på at det i mange tilfeller kan være lettere å bare fortsette med interne samarbeid, siden det kan være utfordrende og tidkrevende å finne frem til de unge som har opplevd utenforskap.

4.4 Oppsummering av funn

Det fremkommer i denne studien en viss variasjon i ressurspersonenes tilnærming til samfunnsproblematikken vedrørende ungt utenforskap. Informantene hadde ulike refleksjoner både når det gjelder bakenforliggende faktorer, samt hva som skal til for å redusere ungt utenforskap. Et av de mest sentrale funnene i studien er at alle informantene anerkjenner at ungt utenforskap er et komplekst samfunnsutfordring, hvilket informantene mener at ikke lar seg løse av en enkel aktør alene. I følge informantene er det derfor helt nødvendig at kommunen samarbeider og samhandler med flere aktører for å kunne redusere og forhindre at unge havner i utenforskap.

Videre var et annet viktig funn at flere av ressurspersonene var enige om at det er ytterligere behov for å tenke nytt, og drive frem endringer på systemnivå, blant annet gjennom å kunne tilby mer individuelle tilpassede tiltak for de unge.

Informantene fra kommunen viser til programmet Flere i arbeid som ett av kommunens nye satsninger for å redusere andelen unge utenfor i Kristiansand. I følge informantene gir programmet et unikt handlingsrom for både samhandling- og innovasjonsprosesser. Programmet har fått politisk støtte og økonomiske ressurser, og flere ulike aktører er involvert i programmet. Men til tross for politisk og økonomisk støtte, opplever enkelte av informantene fra kommunen utålmodighet fra politikerne og et press på å skulle levere gode resultater, som i følge informantene, krever lengre tid. Enkelte av informantene viser til at tidspresset og utålmodigheten kan påvirke måten kommunen driver sine samhandlingsprosesser på. En av informantene viste til at det i mange tilfeller er enklere og mindre tidkrevende med interne samarbeid, hvilket kan bli et utfall ved slike pressede situasjoner. Informanten som forsker viser til viktigheten av å unngå skinnprosesser når det gjelder samarbeid mellom flere ulike aktører. Dette innebærer tydelige redegjørelser på hva samarbeidet skal være, og ikke være, om det skal være et demokratiserende grunnlag for et samarbeid eller ikke.

5 Drøftelse

I følgende kapittel drøftes studiens funn i lys av det teoretiske utgangspunktet som ble presentert tidligere i kapittel 2.

5.1 Informantenes tilnærming til tematikkens kompleksitet

Det fremkommer i studiens empiri at informantene er alle enige om at ungt utenforskap er en kompleks samfunnsutfordring. Likevel har flere av informantene noe ulik tilnærming til temaet ungt utenforskap, blant annet når det gjelder hvilke faktorer som gjør at unge havner i utenforskap. Disse ulikhetene kan handle om at informantene har ulike bakgrunner, livssituasjon og arbeid som kan påvirke hva den enkelte vektlegger som sentrale faktorer både når det gjelder hva som gjør at unge

havner i utenforskap, men også i forhold til hva den enkelte mener skal til for å hjelpe de unge inn i arbeidslivet igjen. Kobro (2018) viser til at det som gjør wicked problems vanskelige å håndtere, er at eventuelle løsninger avhenger sterkt av hvem som vurderer dem. Også Gibson-Graham (2017) hevder at våre ulike forståelser av utenforskap vil kunne virke inn på måter en utformer tiltak som skal imøtekomme unge utenfor. En sentral forskjell som fremkom i informantenes tilnærming til tematikken ungt utenforskap, var at informantene fra kommunen vektla systemendringer for å forebygge mot ungt utenforskap, mens informantene som tidligere har opplevd utenforskap vektla i hovedsak viktigheten av at unge får oppleve mestring og tilhørighet. Funnene i denne studien tyder på at det i stor grad handler om å lage strukturelle endringer, for å kunne å redusere ungt utenforskap. Et videre spørsmål er om programmet Flere i arbeid, med sine prosjekter, legger til rette for å ta utgangspunkt i det enkelte menneskes situasjon og utgangspunkt.

Når det gjelder informantenes forståelse av utenforskap som fenomen, viser funnene i denne studien at de aller fleste informantene mente at ungt utenforskap handler om at unge står utenfor jobb eller utdanning. Likevel var det enkelte av informantene som forstod fenomenet utenforskap som noe mer eksistensielt, og som viste til at utenforskap har mye å gjøre med strukturer, prosesser og kulturer som er med å påvirker hva som er innenfor eller utenfor i et samfunn. I tillegg viser funn i denne studien at hva slags tilgang den enkelte unge har til arbeidslivet vil kunne ha en innflytelse og gi økt risiko på om en havner i utenforskap. KS (2015) peker på at utenforskap handler om personer som befinner seg i en uønsket situasjon, og at begrepet er nært knyttet til betegnelser som sosial eksklusjon og marginalisering på den ene siden, og integrasjon og tilhørighet på den andre siden. Gibson-Graham (2014) sin måte å tenke de unges bidrag til økonomi, handler om at mennesker med ulike historier og kontekster, med ulike verdier og unike forventningshorisonter, kan kombineres og skape en økonomi med etisk gjensidig avhengighet, som gir et helt annet bilde av innenforskap og utenforskap. Funn i denne studien viser til at unge kan ha et sterkt ønske om å ta større del i samfunnet gjennom å delta i arbeidslivet, men at det likevel kan være vanskelig for mange av dem å se seg selv som nyttige eller som en viktig ressurs i samfunnet. Videre fremkom det at enkelte av kommunens informanter gav uttrykk for at de ble

overrasket over at de unge ville treffe dem, og at de var engasjerte i tematikken. Dette kan peke i retning mot at de unge møtes muligens ofte med fordommer, på tross av nye initiativ. Det kommer videre frem i denne studien at faktorer som familiens bakgrunn og sosiale status kan virke inn på hvilke videre valg de unge tar når det gjelder utdanning og arbeid. Fyhn et al (2021) viser til at faktorer som lav sosioøkonomisk status, familiebakgrunn og foreldres utdanningsnivå kan være påvirkende faktorer for at unge havner i utenforskap. Funn i denne studien viser til at hva slags tilnærming de nærmeste rollemodellene har til arbeidslivet, kan virke inn på hva slags tilnærming de unge får til utdanning og arbeid.

Et videre sentralt funn i denne studien viser til at informantene er alle enige om at det er nødvendig med samhandling på tvers av sektorer for å kunne løse en kompleks samfunnsutfordring som ungt utenforskap. Head og Alford (2013) er opptatt av at samhandling mellom ulike aktører kan gi økt forståelse for wicked problems, samt gi større forståelse av hvordan håndtere dem bedre. Informantene fra kommunen gav uttrykk for at det har vært mangel på koordinering og samhandling inn mot det å hjelpe unge i utenforskap. Kindt og Strand (2020) viser til at organisering av offentlige ytelser og strategisk ledelse har klare trekk av å være wicked problems, ettersom de ikke er mulige å dele opp problemet i et avgrenset ansvarsområde. Funn i denne studien viser at enkelte av informantene fra kommunen fryktet for videre fremkomst av silotankegang når det gjelder de ulike prosjektene som inngår i programsatsingen Flere i arbeid. Dette kan gjøre det utfordrende for partene å samarbeide på tvers av prosjektene, og kan gjøre det vanskelig for involverte å få det totale bilde på tiltak som programmet tilbyr. Kindt og Strand (2020) argumenterer videre for at det kan bli en utfordring for offentlige tjenestetilbydere å klare å samarbeide godt nok på tvers mellom etater for å løse utfordringer i de områdene de tjener. Grunnen til det mener de er fordi unge som står i fare for å havne i utenforskap ofte har komplekse utfordringer, hvilket kan gjøre det utfordrende for tjenestetilbydere å favne bredt nok (Kindt & Strand, 2020). Funnene i studien viser at flere av informantene mener det bør tilbys mer individuelt tilpassede tiltak til unge som opplever utenforskap, for å bedre kunne hjelpe dem inn i utdanning og arbeidsliv. Informantene anser individuell tilpasning som nødvendig ettersom behovene og utfordringene blant de unge kan variere mye. En kan stille seg spørsmål

om programmet Flere i arbeid kan legge til rette og bidra til at kommunen, sammen med sine samarbeidsaktører, får til bedre koordinering og samarbeid på tvers av sine områder, slik at det totale bilde av ulike tiltak som tilbys til unge utenfor, blir mer oversiktlig for alle involverte parter. Et videre spørsmål er om programmet kan bidra med å utarbeide flere tilganger som tar utgangspunktet i menneskets helhetlige verdi, slik at flere får tilgang til å delta i arbeidslivet, og blir anerkjent på en måte som viser at det er behov for alle medborgere i et samfunn.

5.2 Styringstilnærminger informantene må forholde seg til

Magnussen og Sønderskov (2021) viser til at selv om også grensene innenfor offentlig sektor har blitt mer visket ut de senere årene, ser en likevel utfordringer når det kommer til komplekse samfunnsutfordringer som ungt utenforskap. Et sentralt funn i denne studien er at informantenes plassering og organisasjonstilhørighet kan ha en innflytelse på hvordan informantene utøver sin rolle som prosjektledere i Flere i arbeid. Det fremkom under intervjuene at informantene fra kommunen er avhengige av at deres ledere er motiverte og har tro på programmet Flere i arbeid, for at de skal kunne få ytterligere handlingsrom i prosjektene i tiden fremover. Videre var det flere av informantene som argumenterte for at de opplevde flere av politikerne som utålmodige, hvilket medfører til at de opplever et større press for å skulle levere synlige resultater på kort tid. På den ene siden opplever flere av informantene forventninger knyttet til at de skal levere innovative løsninger på kort tid, samtidig som de på den andre siden skal være etterrettelige, rapportere og forholde seg til et begrenset budsjett. Magnussen og Sønderskov (2021) argumenterer for at offentlige styringsformer kan fremdeles bære preg av rasjonell instrumentell tankegang, hvilket kan påvirke prioriteringer av ulike typer rasjonaliteter. Videre viser KS (2015) til at motstridende styringssignaler fra kommunen kan føre til usikkerhet når det gjelder hva og hvem som skal prioriteres. Funnene i denne studien tyder på at selv om ressurspersoner som sitter i førstelinjetjeneste i organisering av disse tjenestene har veldig lyst til å drive frem innovative løsninger, er de likevel bundet opp mot et organisasjonshierarki som begrenser deres handlingsrom, samt kan legge press på å levere innovative resultater på kort tid. Studien viser også til at ansatte i kommunen kan oppleve press fra politikerne for å sikre «resultat legitimitet».

5.3 Informantenes refleksjoner rundt samskaping og sosial innovasjon

Balslev (2014) hevder at samskaping referer til samarbeidssituasjoner hvor nettverksparter erkjenner at det ikke er mulig å løse en kompleks problemstilling alene, men ser seg nødt til å inngå et forpliktende tillitsbasert samarbeid. Et hovedfunn i denne studien er at alle informantene sa seg enige om at en enkel aktør ikke kan løse en kompleks samfunnsproblematikk som ungt utenforskap. I følge informantene er kommunen helt avhengig av å samarbeide med andre aktører for å skulle forebygge, samt redusere fremvekst av ungt utenforskap. Kobro (2018) viser til at det i samskaping bringes sammen kunnskap, erfaring og ressurser sammen fra blant annet innbyggere, sosiale entreprenører, bedrifter og foreninger som gjør at løsninger utvikles sammen med involverte innbyggere i stedet for *til* dem. En kan stille seg spørsmålet om dette er tilfellet når det gjelder programmet Flere i arbeid. Når informantene fra kommunen ble spurt om hvem som er deres viktigste samarbeidspartnere i programmet, ble målgruppen (unge i utenforskap) aldri nevnt som en av de viktigste samarbeidspartnerne. I stedet ble samarbeid med blant annet NAV, fylkeskommunen og de interne direktørområdene vektlagt som de viktigste samarbeidspartnerne. Dermed er det mye som tyder på at den radikale samskappingsformen som Gibson-Graham (2014) presenterer, som bygger på tanken om gjensidig avhengighet med alle livsformer, både de menneskelige og de ikke-menneskelige, ikke er den formen for samskaping som finner sted i programmet Flere i arbeid. En av informantene som prosjektleder uttrykte et ønske om å jobbe ut ifra tykk samskaping i sitt prosjekt, hvor de unges stemme er med å påvirker hvordan et prosjektet skal utarbeides, likevel kan en stille seg spørsmålet om det kan kalles tykk eller radikal samskaping når de unges stemme blir tatt med i prosessen omtrent ett år etter at programmet Flere i arbeid ble etablert. Et videre spørsmål, når det gjelder radikal samskaping, er om det holder at de unges perspektiv skal bli involvert i kun ett av prosjektene, fremfor i programmet som helhet. Kanskje ressurspersonene gjennom denne prosessen har fått større forståelse for de unges bidrag og engasjement, hvilket kan medføre til at det lettere kan skje en organisasjonslæring, og at det muligens kan være en økende vilje til å ville mer radikalt annerledes .

Videre funn i studien er at enkelte av informantene som har vært i kontakt med unge, ble positivt overrasket over hvor engasjert og interessert de unge var i tematikken

ungt utenforskap. Flere hevdet at kommunen trenger å ta seg mer tid til å lytte til de unge sin opplevelse av utenforskap. Videre var det samtlige av informantene som mente at kontakten og engasjementet som de unge viste, gjorde jobben og arbeidet mer meningsfylt. Et annet viktig funn i studien var at en av informantene argumenterte for at dersom det skal være et demokratiserende grunnlag for programmet Flere i arbeid, så vil det være førende for at det legges til rette for å skape nye muligheter for de unge til de å delta og bli involvert. Rønning (2021) hevder at heterogenitet fremmer innovasjon, ettersom ulikheten utfordrer med nye ideer og impulser. Videre viser Gibson-Graham og Roelvink (2009) til at sosial innovasjon blir ansett som en måte å inkludere marginaliserte grupper i både sosiale og politiske styringsinstitusjoner og prosesser. En kan her stille seg spørsmålet om programorganiseringen av Flere i arbeid gir noen nye muligheter eller tilrettelegginger for at de unge skal bli involvert ytterligere i tematikken og i utformingen av hvilke tiltak programmet skal i fremtiden tilby. I denne studien fremkom det ikke noe refleksjoner eller svar på hvordan kommunen skal gi rom for at de unge skal kunne bidra med sin kunnskap og sine erfaringer inn i programmet Flere i arbeid. En kan stille seg spørsmål om hvordan programmet Flere i arbeid skal kunne tilby ytterligere individuelle tilpassede tiltak som treffer målgruppen, dersom de unge og målgruppen selv ikke blir involvert i utformingen av disse tiltakene.

Torfing et al (2014) beskriver innovasjon som endring, forbedring, forandring, reform og nytenkning. Noe av det som fremkommer i denne studien er at Flere i arbeid bidrar til å gi en ny arena og et nytt handlingsrom hvor parter fra de ulike sektorene kan lettere møtes for å samarbeide om hvordan hver enkelt part kan bidra til å løse den komplekse problematikken. Ifølge Kristiansand kommune (2021) skal programmet også bidra med å forbedre samhandlingen mellom de ulike partene. Funnene i denne studien viser til at Flere i arbeid i stor grad bidrar til at det er lettere å samarbeide mellom de ulike sektorene og aktørene i samfunnet, ettersom programmet legger til rette for jevnlig møter mellom de ulike partene. Likevel fremkommer det ikke tydelige hvilke forandringer eller endringer befolkningen for øvrig vil merke som følge av programorganiseringen. Videre funn i denne studien peker på at for å løse et komplekst problem som ungt utenforskap, er det nødvendig å skape noe nytt. Gjennom å få vekst i folks innenforskap, vil dette gi en automatisk

reduksjon i andel i utenforskap. Selv om Kristiansand kommune (2020) viser til at programmet Flere i arbeid skal bidra med nye innovative løsninger til å bekjempe fremvekst av ungt utenforskap, kan en stille spørsmål med hva programmet tilbyr som er nytt, annet enn en ny arena for sektorene å samarbeide i. Det kan diskuteres om dette har en sammenheng med i hvilken fase programmet befinner seg i.

5.4 De unges perspektiv

Funn i denne studien viser til at mange unge kan ha et sterkt ønske om å ta del i arbeidslivet, men kan i mange tilfeller slite med å se hva de har å tilby. Informantene som har opplevd utenforskap vektla i stor grad at unge trenger opplevelser av mestring og tilhørighet for å skulle bli værende i utdanning og arbeid. Gibson-Grahams argumenterer for at mennesker med ulike historier, kontekster og verdier, kan gi et helt annet bilde av innenforskap og utenforskap. Videre funn i studien viser at gjennom det å finne nye måter som fremmer unges innenforskap, vil dette automatisk kunne gi en reduksjon i andelen unge utenforskap. Dermed er det nærliggende å tenke at gjennom det å involvere de unges perspektiv i programmet Flere i arbeid, vil dette kunne bidra til nyttige innspill og informasjon for å finne mer ut av hva som fremmer innenforskap blant unge. Det er også naturlig å tenke at de som selv har opplevd utenforskap, eller kjenner noen som er i utenforskap, sitter på nyttig informasjon og kunnskap om hvordan imøtekomme og utforme individuelt tilpassede tiltak som møter de unges behov og utfordringer.

Gibson-Graham (2014) viser til eksempler på hvordan en kan jobbe med utenforskap gjennom å tenke økonomi på flere måter, og fremmer et mye bredere spekter av sosiale relasjoner som har betydning for økonomisk praksis, deriblant tillit, omsorg, deling, gjensidighet, fremtidsorientering, samarbeid, forvaltning og sosial rettferdighet. Funn i denne studien viser at det er viktig at de unge opplever tillit i en arbeidssituasjon, og at de får rom og mulighet til å utforske seg selv og sine ressurser. En kan stille spørsmål om de unge gjennom programsatsingen Flere i arbeid opplever at de får rom og tillit av kommunen til å komme med sine innspill på hvordan en kan arbeide med problematikken vedrørende unge utenforskap. Til tross for at Flere i

arbeid gir et nytt handlingsrom for samarbeid mellom ulike aktører, viser funnene i denne studien at de unges stemme og perspektiv har i liten grad vært tilstede i samhandlingsprosessene i Flere i arbeid. Videre var det samtlige av informantene i denne studien som hevdet at det i mange tilfeller er vanskelig å finne frem til de unge, hvilket kan gjøre at det er lettere å foreta interne samarbeid istedenfor å bruke tid og ressurser på å finne de unge i målgruppen. I studien kommer det ikke tydelig frem om eller hvordan de unge blir invitert i prosessene for samskaping i Flere i arbeid. I denne studien er det mye som tyder på at de unge ikke har vært tilstede under programorganiseringen av Flere i arbeid. En kan stille seg spørsmålet om det er et behov for at kommunen åpner opp for at innbyggerne, og kanskje spesielt målgruppen, får nye muligheter til delta og blir ytterligere involvert i programmet Flere i arbeid.

6 Konklusjon

Denne studien tar for seg på mange måter sentrale refleksjoner og sider ved tematikken ungt utenforskap. Den belyser hvordan de ulike aktuelle aktørene tenker og handler for å jobbe med samfunnsproblematikken vedrørende ungt utenforskap. Videre utfordrer studien måten en kan jobbe med å forebygge for videre fremvekst at ungt utenforskap, gjennom å tenke nytt rundt hva arbeid er, og hvordan de unge kan delta.

Funnene i denne studien viser at kommunens måte å arbeide med en kompleks samfunnsutfordring som ungt utenforskap, er sammensatt og foregår gjennom en struktur som bærer preg hierarki. Denne studien tar utgangspunkt i programmet Flere i arbeid, som er kommunens initiativ for å forebygge ungt utenforskap i Kristiansand. I denne casen rettes fokuset mot å tenke nytt på hvordan en kan jobbe med ungt utenforskap på et lokalt nivå, hvor samhandling og koordinering mellom flere ulike aktører står sentralt. Til tross for at prosjektlederne i programmet står relativt fritt til å velge hvordan de ønsker å organisere sine prosjekter, ser det likevel ut til at de i mange tilfeller tenker mye likt om utfordringen med ungt utenforskap, og hvordan håndtere denne komplekse problematikken. Dette kan gjøre at det å tenke

mangfoldig og innovativt i forhold til håndtering av problematikken blir ytterligere vanskelig.

Et av hovedfunnene i denne studien er at kommunen selv mener de er helt avhengige av å samarbeide med andre lokale aktører, for å kunne løse en kompleks samfunnsutfordring som ungt utenforskap. Ressurspersonene fra kommunen viser til viktigheten av både vertikal- og horisontal samhandling i denne sammenheng, med fokus på å samarbeide med andre lokale aktører i samfunnet, samt samarbeide med sine egne interne ledere og politikere. Til tross for anerkjennelse av betydningen av samhandling i arbeidet med ungt utenforskap, fremkommer det i denne studien at det i mange tilfeller kan være krevende for ressurspersonene i kommunen med samhandlingsprosesser, ettersom de kan kjenne på en utålmodighet og et tidspress fra sine politikere. Funnene i denne studien peker på at dette kan gå utover kvaliteten på enkelte av samhandlingsprosessene, blant annet gjennom at det blir mer fremvekst av interne samarbeid, ettersom disse er ofte mer effektive. Et videre sentralt funn i denne studien er det kan se ut til at kommunen har lite fokus på å samarbeide med de unge selv. Dette kan ha en sammenheng med tidspresset de opplever fra sine interne ledere og politikerne. For at kommunen skal unngå skinnprosesser i denne sammenheng, vil det være viktig å tydelig redegjøre hva samarbeidene skal være, og ikke være, om det skal være et demokratiserende grunnlag for et samarbeid eller ikke. Det fremkommer i denne studien at ressurspersonene fra kommunen ble overrasket over unge som viste interesse for problematikken ungt utenforskap, hvilket kan tyde på at det allerede foreligger noen tanker eller fordommer til at de unge er likegyldige. Kanskje dette gjør at det går opp for ressurspersonene fra kommunen, gjennom programmet flere i arbeid, at de i større grad trenger å anerkjenne de unge mer, og ikke ta for gitt hva de unge mener, sier eller gjør.

Denne studien viser til at unge har behov for å oppleve mestring og tilhørighet i møte med utdanning og arbeidslivet. Informantene som har opplevd utenforskap viser til viktigheten av å få rom til vokse, og ikke bli dømt for tidligere valg i livet. Videre funn viser til at unge i mange sammenheng trenger å bli møtt av personer som ser potensialet i dem, og kan hjelpe dem med å finne sine egne ressurser. Funnene i

denne studien peker på at det behov for strukturelle endringer, for å kunne redusere ungt utenforskap. Et spørsmål i denne sammenheng er om Flere i arbeid klarer å legge til rette for å ta utgangspunkt i det enkelte menneskes situasjon og utgangspunkt, slik at den enkelte blir gitt tilgang til arbeidsmarkedet på andre måter enn det som tilbys idag. Det handler om hvordan kommunen kan legge til rette for at folk kan leve «det gode liv», og dermed også utfordre systemets forståelse av «det gode liv» eller «det gode arbeid». Funnene i denne studien tyder på at det handler om å tenke nytt om hva som fremmer unges innenforskap gjennom å skape prosesser som fokuserer på menneskeverd og «menneskeliggjøring».

Perspektiv fremover

Funnene som er blitt gjort i denne studien understøttes delvis av andres forskning, deriblant Gibson-Grahams (2014) teori, som omhandler økt behov for å tenke alternative måter når det gjelder inkludering av de unges stemme, samt deres bidrag inn i samfunnsøkonomien. Studiens funn peker også på behov for systemendringer, hvilket kan dreie seg om nye måter å tenke arbeid og unges deltakelse i arbeidslivet, og samfunnet for øvrig. Studiens funn støttes også av deler av nevnt teori vedrørende samhandling (Torfing et al., 2014; Kindt & Strand, 2020; Head & Alford, 2013) som peker på at det er behov for ytterligere fokus på bedre samhandlingsprosesser både internt i kommunen, men også med eksterne partnerne, da spesielt de unge. Funn i denne studien viser til at kommunen har fremdeles mye å gå på, når det gjelder samhandling med de unge, og inkludering av de unges stemmer i sine samhandlingsprosesser. Til slutt peker denne studiens funn på behov for ytterligere utforskning av problemstillingen vedrørende ungt utenforskap, og hvordan redusere denne andelen. I videre studier ville det kunne vært interessant å utforske forskningsprosjekt som involverer de unges stemme fra start, og hvor deres refleksjoner og tilnærminger til tematikken får betydning for blant annet samhandlingsprosesser og utforming av fremtidige tiltak.

Referanser

- Aagaard, P., Sørensen, E. & Torfing, J. (2014). Samarbejdsdrevet innovation i praksis: En introduktion. I P. Aagaard, E. Sørensen & J. Torfing (Red.), *Samarbejdsdrevet innovation i praksis*, s. 15–36. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Agder Fylkeskommune. (2021) *Regionplan Agder 2030 - Attraktiv, samskapende og bærekraftig*. <https://www.regionaleforskningsfond.no/siteassets/rff-agder/regionplan-agder-2030.pdf>
- Andreassen, T. A. & Breit, E. (2021). Organisatoriske blikk på samarbeid i velferdstjenester. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 2021(24), 7-20. <https://www.idunn.no/tidsskrift-for-velferdsforskning/2021/01/organisatoriske-blikk-paa-samarbeid-i-velferdstjenester>
- Andreassen, T. A. & Fossetøl, K. (2014). Utfordrende inkluderingspolitikk - Samstyring for omforming av institusjonell logikk i arbeidslivet, helsetjenesten og NAV. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 55(2), 174-202. <https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-291X-2014-02-02>
- Balslev, G. M. (2014). Ledelse af tværgående innovationssamarbejder - Balance mellem det planlagte og det uforutsigelige. J. Torfing., E. Sørensen & P. Aagaard. (Red.), *Samarbejdsdrevet innovation i praksis* (s. 193-215). Jurist og økonomiforbundets forlag.
- Bekken, W., Dahl, E., & van Der Wel, K. (2018). *Unge i risiko for å bli stående utenfor: Hva kan kommunene gjøre? Noen tilnærminger*. Fakultet for samfunnsvitenskap/Institutt for sosialfag. <https://www.kommunetorget.no/globalassets/unge-i-risiko-for-a-bli-staende-utenfor3.pdf>
- Bevir, M. (2009). *Key Concepts in Governance*. (1. utg.). SAGE Publications Ltd.
- Bragdø, A. & Spjelkavik, Ø. (2013). *Individuell oppfølging av unge i ferd med å havne utenfor skole og arbeid*. (AFI-rapport 9/2013). Arbeidsforskningsinstituttet. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/4049/r2013-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2004). CONFRONTING THE ETHICS OF QUALITATIVE RESEARCH. *Journal of Constructivist Psychology*, 2005(18), 157-181. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10720530590914789>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods (4th. Ed.)*. Oxford University Press.
- Buland, t. & Mathiesen, I. H. (2017). *Nettverksledelse for bedre samhandling i*

- offentlig sektor: En studie av Mission Possible-nettverket på Sunnmøre. (Rapport 2017/005). Iris Samfunnsforskning.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2435085/Rapport%2b2017-005%2bMission%2bPossible.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Christensen, T. (2012). Post-NPM and changing public governance. *Meiji Journal of Public Science and Economics*, 1(1), 1-11.
<http://153.122.154.161/articles/files/01-01/01-01.pdf>
- Drageset, S. & Ellingsen, S. (2010). Å skape data fra kvalitativt forskningsintervju. *Sykepleien Forskning*, 5(4), 332-335.
<https://sykepleien.no/sites/default/files/pdf-export/pdf-export-52930.pdf>
- Dølvik, J. E., Fløtten, T., Hippe, J. M. & Jordfall, B. (2014). Den nordiske modellen mot 2030: Et nytt kapittel? Fafo-rapport 2014: 46.
<https://fafo.no/images/pub/2014/20393.pdf>
- Eggebø, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2020(2), 106-122. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.2535-2512-2020-02-03>
- Erichsen, A. B. (2018). Framtidas arbeidsmarked - mangel på arbeidskraft eller mangel på arbeidsplasser?. *Fagbladet samfunn og økonomi*, 2018(1), 35-53.
<https://brage.inn.no/inn-xmlui/bitstream/handle/11250/2591695/framtidas%2barbeidsmarked%2b-%2berichsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Forskningsrådet. (2019). *Innovasjon i offentlig sektor: Forskningsrådets strategi 2018-2023*. Strategi for innovasjon i offentlig sektor.
<https://www.forskningsradet.no/sok-om-finansiering/hvem-kan-soke-om-finansiering/offentlig-sektor/strategi-for-innovasjon-i-offentlig-sektor/>
- Frøvoll, G. L. (2021). Hvorfor trenger vi en sterk privat sektor? Civita.
<https://civita.no/publikasjon/hvorfor-trenger-vi-en-sterk-privat-sektor>
- Fyhn, T., Radlick, R. L. & Sveinsdottir, V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)* (NORCE Rapport 104044). Norwegian Research Centre AS.
<https://www.ks.no/contentassets/25072fbf9d4d4577899c335e431117d7/Ung-utenfor-arbeid-opplering-og-utdanning.pdf>
- Gerring, J. & Seawright, J. (2010). Case Selection Techniques in Case Study Research: A Menu of Qualitative and Quantitative Options. *Political Research Quarterly* 61(2), 294-308.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1065912907313077>
- Gibson-Graham, J. K. & Roelvink, G. (2009). Social innovation for Community

- Economies. I D. MacCallum., F. Moulaert., J. Hillier. & S. V. Haddock (Red.), *Social Innovation and Territorial Development* (s. 25-38). Ashgate.
http://memoires.scd.univ-tours.fr/EPU_DA/2009ebook_McCallumetal2009_Social_Innovation%20and%20territorial%20development_Ashgate.pdf
- Gibson-Graham, J. K. (2014). Rethinking the Economy with Thick Description and Weak Theory. *Current Anthropology* 55(9).
<https://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/676646>
- Gibson-Graham, J. K. & Roelvink, G. (2009). Social Innovation for Community Economies. *Social Innovation and Territorial Development*. Ashgate Publishing.
https://www.communityeconomies.org/sites/default/files/paper_attachment/Gibson-Graham%2520and%2520Roelvink%25202009%2520Social%2520Innovation%2520and%2520Community%2520Economies%2520FINAL%2520DRAFT.pdf
- Gibson-Graham, J. K. (2008). Diverse economies: performative practices for “other worlds”. *Progress in Human Geography* 32(5), 613-632.
http://www.communityeconomies.org/sites/default/files/paper_attachment/Diverse%2520Economies%25202008.pdf
- Gibson-Graham, J. K. & the Community Economies Collective. (2017). Cultivating Community Economies - Tools for Building a Liveable World. *The Next System Project*.
<https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/16313/Next%20System.pdf?sequence=2>
- Grødem, A. S., Nielsen, R. A. & Strand, A. H. (2014). Unge mottakere av helserelevante ytelse (Fafo-rapport 2014:37).
<https://www.fafo.no/images/pub/2014/20384.pdf>
- Head, W. B. & Alford, J. (2013). Wicked Problems: Implications for Public Policy and Management. *Administration & Society*.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0095399713481601>
- Helgøy, I., Homme, A., Holen, S., & Lødding, B. (2019). 'One size fits all'? Ensretting av nasjonale tiltak for å hindre frafall i videregående opplæring i Norge. Tilfellet Ny GIV Overgangsprosjektet. *Nordiske organisasjonsstudier*, 21(1), 58-80.
- Higdem, U. (2009). Governance og partnerskap i offentlig planlegging og forvaltning i Norge. *KART OG PLAN* 69(1), 113-125.
<http://www.kartogplan.no/Artikler/KP2-2009/Governance%20og%20partnerskap%20i%20offentlig%20planlegging%20og%20forvaltning%20i%20Norge.pdf>
- Huxham, C. (2000). *The Challenge of Collaborative Governance*. Routledge Taylor & Francis Group.

- Isaksen, K. (2020). Det knirker mye mer enn jeg trodde. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2020(4), 275-290.
<https://www.idunn.no/norsk-sosiologisk-tidsskrift/2020/05/det-knirker-mye-mer-enn-jeg-trodde>
- Kane, A. A., Köhler-Olsen, J. & Reedtz, C. (2017). Aktivisering av unge sosialhjelpsmottakere - forutsetninger for å sikre overgangen til arbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 2017(20), 117-133.
<https://www.idunn.no/tidsskrift-for-velferdsforskning/2017/02/aktivisering-av-unge-sosialhjelpsmottakere-forutsetninger>
- Klijn, E.-H. (2008). Policy and Implementation Networks. I S. Cropper, M. Ebers, C. Huxham & P. S. Ring (red.), *The Oxford Handbook of Interorganizational Relations* (s. 118–146). Oxford: Oxford University Press.
- Kindt, M. T. & Strand, A. H. (2020). Hele mennesker - delte tjenester: Utenforskap blant unge i utsatte boområder (Fafø-rapport 2020:12).
<https://www.imdi.no/contentassets/9b96146cee8c41b485699c86d01adf97/hele-mennesker-delte-tjenester-sluttrapport-2020.pdf>
- Kobro, L. U. (Red.). (2018). *La oss gjøre det sammen!* (2018). USN SESAM.
<https://www.ks.no/contentassets/1185e99e08a441d8a1f4d4856ada6032/handboka.pdf>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2021). *Bærekraftsmålene*. Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan-bygningsloven/planlegging/fagtema/baerekraft-i-planlegging/id2846205/?expand=factbox2846209>
- Kristiansand Kommune. (2020). *Sterkere sammen – Kristiansand mot 2030*. Kristiansand Kommune.
<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/a24ef3a9861b4fdab0d2f208d3d7bceb/15.10.20-kristiansand-kommune---rev.-rapp.-samfunnsdel-komm.plan-06.10.20.pdf>
- Kristiansand kommune. (2021a). *Flere i arbeid*.
<https://www.kristiansand.kommune.no/tema/flere-i-arbeid/Om-programmet/>
- Kristiansand kommune (2021b). *Programmet Flere i arbeid - Styringsdokument versjon 2.0*.
- Kristiansand kommune (2021c). *Situasjonsbeskrivelse ved programstart*.
- KS. (2015). *Fra utenforskap til inkludering: Grunnlagsdokument fram mot Kommunalpolitisk Toppmøte og Landstinget 2016*. Publisert 23. september 2015.

<https://www.ks.no/contentassets/5ce373fd856544b9a4c0783f05756038/grunnlagsnotat-dialog-om-utenforskap-endelig.pdf>

Lundberg, K. G. & Breimo, J. I. P. (2021). Introduksjon til temanummer om samarbeid i

og mellom velferdstjenester. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 24, 4-6.
<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2021-01-01>

Lund, D. H. & Vaaben, N. (2014). Offentligt-privat innovationssamarbejde: Konkurrence og alliance. Torfing, J., Sørensen, E. & Aagaard, P. (Red.), *Samarbejdsdrevet innovation i praksis* (s. 109-125). Jurist og økonomiforbundets forlag.

Magnussen, S. F. & Sønderskov, M. (2021). Hybride muligheter og utfordringer. *Stat og*

Styring, 2021(31), 24-27. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-750X-2021-03-08>

Mandell, M. (2008). Ways of Working: Civic Engagement Through Networks. I Y. Kaifeng & E. Bergrud. (Red.), *Civic Engagement in a Network Society* (s. 64-84). Information Age Publishing.

NOU 2011: 7. (2011). Velferd og migrasjon. *Den norske modellens framtid*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2011-07/id642496/?ch=2>

NOU 2019: 25. (2019). Med rett til å mestre. *Struktur og innhold i videregående opplæring*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2c79526bf80444b7ba90d1f22e52530b/no/pdfs/nou201920190025000dddpdfs.pdf>

NOU 2020: 2. (2020). Fremtidige kompetansebehov III. *Læring og kompetanse i alle ledd*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/053481d65fb845be9a2b1674c35d6d14/no/pdfs/nou20202020002000dddpdfs.pdf>

NOU 2021: 2. (2021). Kompetanse, aktivitet og inntektssikring. *Tiltak for økt sysselsetting*. Arbeids- og sosialdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/2943e48dbf4544b8b5f456c850dcccbe/no/pdfs/nou202120210002000dddpdfs.pdf>

NOU 2021: 4. (2021). Norge mot 2025. *Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien*. Finansdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/612755ca262842329ae0a7968e66351f/no/pdfs/nou202120210004000dddpdfs.pdf>

NOU 2021: 9. (2021). Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv. *Utredning om*

- tilknytningsformer og virksomhetsorganisering*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7b8fb44f93a4402981ed7f279b345dbe/no/pdfs/nou202120210009000dddpdfs.pdf>
- Olsen, T. S., Jentoft, N., & Jensen, H. C. (2010). Et liv jeg ikke valgte. *Søkelys på arbeidslivet*, 27(3), FoU rapport. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-7989-2010-03-04>
- O'Reilly, K. (2012). *Ethnographic Methods: Second Edition*, London: Routledge.
- Osborne, S. P. (2007). The New Public Governance? *Public Management Review* 3(8).
https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14719030600853022?casa_token=CDFaxVwV288AAAAA%3ACcz_EKb_zrYcQo9bmtmNVkh4aPZiTbg44vYiPUZeT1EBPzbqGKE8gHCvwCiPjSr2YKqsKPNOJshZDA
- Pike, A., Rodríguez-Pose, A. & Tomany, J. (2017). *Local and Regional Development* (2. utg.). Abingdon: Routledge.
- Rittel, H. W. J. & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning*. *Publivy Sciences* 4(2), 155-169.
- Røiseland, A. & Vabo, S. I. (2008a). Governance på norsk. Samstyring som empirisk og analytisk fenomen. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 24(1).
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1504-2936-2008-01-02-05>
- Røiseland, A. & Vabo, S. I. (2008b). Kommunalt selvstyre eller samstyring? *Tidsskrift for samfunnsforskning* 49(3), 409-418.
<https://www.idunn.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-291X-2008-03-04>
- Røiseland, A. & Lo, C. (2019). Samskaping - nyttig begrep for norske forskere og praktikere? *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 35(1), 51-59.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/issn.1504-2936-2019-01-03>
- Rønning, R. (2021). *Innovasjon i offentlig sektor: innover eller bli innover* (1. utg.). Universitetsforlaget.
<https://www.idunn.no/doi/pdf/10.18261/9788215046235-2021>
- Salvanes, K. G. (2017). Inntektsforskjeller og sosial mobilitet i Norge. I u.-o. f. Barne- (Red.), *Oppvekstrapporten 2017* (s. 64-75). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
https://www.bufdir.no/contentassets/e9df3a5c5087465eb09083d1be77ba10/oppvekstrapporten_2017.pdf
- Sandelowski, M. (2010). "Casing" the research case study. *Research Article* 34(2), 153-159. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/nur.20421>
- SSB (2018a). Nedgang i sysselsettingsandelen på grunn av flere eldre?. Publisert 5. januar 2018, tilgjengelig fra:

<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/nedgang-i-sysselsettingsandelen-pa-grunn-av-flere-eldre>

- SSB (2018b). Tyngre vei inn på arbeidsmarkedet for unge med lav utdanning. Publisert 18. september 2018, tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/tyngre-vei-inn-pa-arbeidsmarkedet-for-unge-med-lav-utdanning>
- SSB (2020). Færre unge utenfor i fjor. Publisert 3. september 2020, tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/faerre-unge-utenfor-i-fjor>
- Torfig, J., Sørensen, E. & Aagaard, P. (2014). Samarbejdsdrevet innovation i praksis: en introduksjon. J. Torfig, E. Sørensen & P. Aagaard. (Red.), *Samarbejdsdrevet innovation i praksis* (s. 15-36). Jurist og økonomiforbundets forlag.
- Torfig, J., Sørensen, E. & Røiseland, A. (2016). Transforming the public sector into an arena for co-creation: Barriers, Drivers, Benefits and Ways forward. *Administration and Society, Forthcoming*.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0095399716680057>
- Turnbull, N. & Hoppe, R. (2018). Problematizing “wickedness”: a critique of the wicked problems concept, from philosophy to practice. *Policy and Society*, 38(2).<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14494035.2018.1488796>
- Willumsen, E. & Ødegård, A. (Red.). (2015). *Sosial innovasjon - fra politikk til tjenesteutvikling*. Fagbokforlaget.

Vedleggsoversikt

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD)

Intervjuguide

(Ikke ferdigstilt)

Hver ressursperson representerer ulike prosjekter som inngår i programmet flere i arbeid.

Tema	Spørsmål
Innledning	Informerer informanten om studiens formål og fremdriftsplan. Informerer også om bruk av båndopptak og hvordan datainnsamlingen vil bli behandlet i ettertid. Informere om anonymisering av informantene som er med i studien. Informere om at det er mulig for informantene å trekke seg fra studien. Takke informantene for at de ønsker å delta.
Flere i arbeid	Hva er bakgrunnen for at kommunen har initiert programmet Flere i arbeid? Hva er bakgrunnen for at ditt prosjekt er en del av programmet? Hva er bakgrunnen for at rollen som prosjektleder havnet hos deg? Følger det med noen stillingsinstrukser som du som prosjektleder må forholde deg til?
Samhandling og samstyring	Hvem er dine nærmeste samarbeidspartnere i arbeidet med prosjektet (som inngår i Flere i arbeid), både internt i kommunen og utenfor? Hvordan vil du beskrive samhandlingen med disse samarbeidspartnerne? Hvilke faktor mener du er viktige og avgjørende for et godt samarbeid, og hvilke faktorer kan hindre godt samarbeid?
Organisatorisk	Hvilke forutsetninger tenker du må til for at organisasjonen skal lykkes med programmet?
Rollen som prosjektleder	Hvordan vil du beskrive din rolle i organisasjonen og måten du jobber på? Hva er din viktigste oppgave som prosjektleder? Hvordan håndterer du konflikter eller uenigheter?

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Hvordan kan kommuner samhandle med lokale aktører og organisasjoner for å redusere antall unge utenfor arbeid”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å utvikle ny kunnskap om hvordan ressurspersoner fra kommunen og lokale aktører kan samhandle for å redusere antall unge utenfor arbeid. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med denne studien er å utvikle ny kunnskap om hvordan ressurspersoner fra kommunen og lokale aktører, kan samhandle for å redusere antall unge utenfor arbeid. En økende andel unge utenfor arbeid vil kunne bli et problem for både offentlig og privat sektor på lengre sikt, ved at det kan oppstå mangel på kvalifisert arbeidskraft. I tillegg kan lav økonomisk aktivitet gjøre det vanskeligere for unge arbeidstakere med lite relevant arbeidserfaring å komme inn i arbeidsmarkedet. Videre vil kombinasjonen mellom en større prosentandel av befolkningen lever lengre enn før, og at flere yngre blir stående uten utdanning og arbeid, kunne gi store utfordringer ved at norske virksomheter ikke kan tilby de tjenestene befolkningen trenger.

Med utgangspunkt i dette, ønsker jeg i denne studien å undersøke nærmere hvordan Kristiansand kommune kan samhandle med lokale aktører i privat sektor, for å redusere antall unge utenfor arbeid. Problemstillingen for studien er følgende:

Hvordan kan Kristiansand kommune samhandle med lokale aktører og organisasjoner for å redusere antall unge utenfor arbeid?

I drøftelsen av denne problemstillingen, kommer jeg til å ta utgangspunkt i Kristiansand kommunes nye programsatsing kalt Flere i arbeid. Programmet eies og er initiert av Kristiansand kommune, og bygger på et samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, NAV, næringsforeningen og UiA.

Gjennom denne studien vil jeg intervju 4 personer fra Kristiansand kommune, som har en lederstilling eller rolle. Målet med intervjuene er å finne mer ut av hvordan disse opplever det å samarbeid med en annen sektor, hvilke barrierer eller muligheter som finnes, og hva de mener skal til i et slikt samarbeid for å redusere ungt utenforskap.

Prosjektet er en masteroppgave som er en del av studiet Samfunnsplanlegging, by- og regionalutvikling ved UiA.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Grunnen til at jeg ønsker å spør deg om å delta i denne studien, er fordi jeg allerede har vært i kontakt med deg gjennom min praksisperiode under høsten 2021. I tillegg representerer du offentlig sektor, og du er en del av programmet Flere i arbeid.

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

756144

Prosjekttittel

Masteroppgave

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Mikaela Lise Vasstrøm Modalen, mikaela.vasstrom@uia.no, tlf: 91575770

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Sarah Alfsen Hammersmark, sarah.hammersmark@gmail.com, tlf: 94031070

Prosjektperiode

01.01.2022 - 31.08.2022

Vurdering (1)**14.02.2022 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke